

Univerzita Karlova

1. lékařská fakulta

Studijní program: Specializace ve zdravotnictví

Studijní obor: Adiktologie

Bc. Sabina Kropáčková

Prevalence závislostního chování na internetu a užívání návykových látek
u vysokoškolských studentů technického a humanitního oboru

The prevalence of addictive behavior on the Internet and substance use among university
students in the humanities and technical field

Diplomová práce

Vedoucí závěrečné práce: Mgr. Jaroslav Vacek

Praha, 2018

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem závěrečnou práci zpracovala samostatně a že jsem řádně uvedla a citovala všechny použité prameny a literaturu. Současně prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Souhlasím s trvalým uložením elektronické verze mé práce v databázi systému meziuniverzitního projektu Theses.cz za účelem soustavné kontroly podobnosti kvalifikačních prací.

V Praze, dne 23.04.2018

Sabina Kropáčková

Identifikační záznam:

KROPÁČKOVÁ, Sabina. *Prevalence závislostního chování na internetu a užívání návykových látek u vysokoškolských studentů technického a humanitního oboru [The prevalence of addictive behavior on the Internet and substance use among university students in the humanities and technical field]*. Praha, 2018. 70 s., 3 příl. Diplomová práce. Univerzita Karlova, 1. lékařská fakulta, Klinika Adiktologie. Vedoucí práce Vacek, Jaroslav.

Poděkování

Mé velké poděkování patří především vedoucímu této diplomové práce Mgr. Jaroslavu Vackovi za výborné vedení a pomoc při psaní práce, za jeho dobře míněné rady a také trpělivost.

Dále děkuji spřátelené katedře Psychologie na Filozofické fakultě UK a katedře Kybernetiky a robotiky na Fakultě elektrotechnické na ČVUT za jejich vstřícnost při sběru dat. Děkuji za zprostředkování a umožnění sběru dat přímo na přednáškách paní Doc. Iloně Gillernové a panu PhDr. Richardovi Šustovi z těchto fakult.

Abstrakt

V současné době je problematika závislostního chování na internetu velmi diskutované téma. Ve spojení s ním se stále častěji objevují mladí dospělí jako ohrožená skupina, konkrétně jedinci nastupující na VŠ. Studenti různého studijního zaměření mají v online světě také různé záliby. V tomto období často dochází i k experimentování s drogami.

Hlavním cílem tohoto výzkumu bylo zjistit prevalenci závislostního chování na internetu a užívání návykových látek u dvou zcela odlišných vysokoškolských oborů. Dalším cílem bylo zjistit, zda jsou ve výsledcích respondentů nějaké rozdíly a zda jsou ve zkoumaných fenoménech nějaké souvislosti.

Výzkum byl realizován na Filozofické fakultě UK a Fakultě elektrotechnické ČVUT. Pro účely tohoto výzkumu byla zvolena dotazníková forma sběru dat, dotazník se skládal z těchto standardizovaných dotazníků: dotazník dle Griffithse, vybrané otázky z Evropské školní studie o alkoholu a jiných drogách, dotazník CAGE, dotazník CAST a EIUS dotazník dle Škařupové. Respondenti byli nejprve vybráni pomocí metody záměrného, účelového výběru, dalším krokem výběru výzkumného souboru byl záměrný výběr přes instituce.

Výzkumný soubor tvořili studenti humanitního a technického zaměření bakalářského studia, konkrétně 80 (44,9 %) studentů oboru Psychologie FF UK a 98 (55,1 %) studentů oboru Kybernetika a robotika FEL ČVUT. Výzkumný soubor tedy celkově tvořilo 178 respondentů ve věku 18-27 let. Dotazníky byly studentům rozdány přímo ve výuce. Data byla následně překódována do programu IBM SPSS a popsána pomocí deskriptivní statistiky a matematicko-analytické statistiky.

Bylo zjištěno, že závislostním chováním na internetu jsou ohroženi 4 studenti (2,2 %) dle Griffithse a 15 studentů (8,4 %) dle Škařupové. Závislostní chování se však nepotvrdilo u žádného studenta. Výsledky neprokázaly výrazné rozdíly mezi zvolenými obory ani souvislosti zkoumaných fenoménů, což může být způsobeno malým výzkumným souborem.

Klíčová slova: závislostní chování, internet, závislost na procesu, návykové látky, drogy, studenti vysoké školy

Abstract

At present, the topic of addictive behaviour on the Internet is a highly discussed topic. In conjunction with it, young adults are increasingly emerging as a vulnerable group, specifically individuals entering university. Students of different learning backgrounds also have different hobbies in the online world. Drug experiments often take place during this period. The main objective of this research was to determine the prevalence of addictive behaviour on the Internet and the use of addictive substances in two completely different university disciplines. Another objective was to find out whether there are any differences in the results of the respondents and whether there are some connections in the phenomena studied.

The research was conducted at the Faculty of Philosophy of the Charles University and the Faculty of Electrical Engineering at CTU. For the purposes of this research, a questionnaire was selected, the questionnaire comprised of these standardized questionnaires: a Griffith questionnaire, selected questions from the European School Study on Alcohol and Other Drugs, the CAGE Questionnaire, the CAST questionnaire and the EIUS questionnaire by Škařupová. Respondents were first selected by means of deliberate purposeful selection. The next step in selecting the research file was deliberate selection through institutions.

The research group consisted of students of humanities and technical specialization of Bachelor's study, namely 80 (44,9 %) students of the Faculty of Psychology, Charles University and 98 (55,1 %) students of the Cybernetics and Robotics Department of CTU FEL. Thus, the research population consisted of 178 respondents aged 18-27. Questionnaires were distributed directly to the students in the classroom. The data was then recoded into IBM SPSS and described using descriptive statistics and mathematical-analytical statistics. It was found that 4 students (2,2 %), according to Griffiths, and 15 students (8,4 %), according to Škařupová, were found to be at risk of addictive behaviour on the Internet. However, addictive behaviour has not been confirmed by any student. The results did not show significant differences between selected disciplines or contexts of the phenomena under investigation, which may be due to a small research group.

Keywords: addictive behavior, internet, process addiction, addictive substances, drugs, college students

OBSAH

1	ÚVOD.....	10
2	ZÁVISLOSTNÍ CHOVÁNÍ NA INTERNETU.....	12
2.1	Projevy závislostního chování na internetu.....	13
2.2	Diagnostika závislostního chování na internetu.....	14
2.2.1	Diagnostika dle Kimberly Youngové	14
2.2.2	Diagnostika dle Marka Griffithse	15
2.2.3	Diagnostika dle Kimberly Youngové (1998) v modifikaci Berda a Wolfa (2001).....	16
2.2.4	Diagnostika dle Americké psychologické asociace.....	17
2.3	Typy závislostního chování na internetu.....	18
2.3.1	Závislost na online počítačových hrách.....	18
2.3.2	Závislost na online hazardním hraní.....	18
2.3.3	Závislost na online sociálních sítích	19
2.3.4	Závislost na kybersexu.....	19
2.4	Behaviorální (nelátkové) závislosti obecně	19
2.5	Společné symptomy látkových a nelátkových závislostí	20
3	PREVALENCE ZÁVISLOSTNÍHO CHOVÁNÍ NA INTERNETU	23
3.1	Prevalence závislostního chování na internetu u studentů VŠ.....	23
3.2	Prevalence závislostního chování na internetu u všech věkových kategorií.....	25
3.3	Prevalence a souvislosti závislostního chování na internetu s užíváním látkových drog.....	26
4	Použité metody	27
4.1	Výzkumné cíle	27
4.2	Výzkumné otázky.....	27
4.3	Metoda tvorby dat	28

4.3.1	Výzkumný nástroj	28
4.3.2	Příprava sběru dat	30
4.3.3	Základní soubor	30
4.3.4	Způsob výběru výzkumného souboru	31
4.3.5	Výběrový (výzkumný) soubor	31
4.3.6	Způsob sběru dat	33
4.4	Metoda analýzy dat	33
4.5	Etika výzkumu	34
5	Výsledky výzkumu	35
5.1	Prevalence závislostního chování na internetu a užívání návykových látek.....	35
5.1.1	Závislostní chování na internetu	35
5.1.2	Online počítačové hry	36
5.1.3	Online hazardní hraní.....	37
5.1.4	Kouření cigaret	38
5.1.5	Užívání alkoholu.....	39
5.1.6	Užívání marihuany nebo hašiše	40
5.1.7	Zkušenosti s dalšími návykovými látkami.....	42
5.2	Rozdíly v prevalenci závislostního chování na internetu a užívání návykových látek.....	44
5.3	Souvislosti mezi závislostním chováním na internetu a užíváním návykových látek.....	45
5.4	Shrnutí výsledků výzkumu.....	49
6	Diskuze	52

7	Závěr	56
8	Seznam zkratk	57
9	Použitá literatura	58
10	Přílohy	63
	10.1 Příloha 1: Seznam tabulek	64
	10.2 Příloha 2: Seznam grafů	64
	10.3 Příloha 3: Dotazník diplomové práce	65

1 ÚVOD

Závislost na internetu poprvé popsal newyorský psychiatr Ivan Goldberg v roce 1995 (Goldberg, 1995). O rok později se touto problematikou začala intenzivně zabývat americká klinická psychiatrická Kimberly Young (Young, 1998). Pro popis tohoto fenoménu je používáno odlišných názvů, využívá se například termín závislost na internetu, problémové používání internetu, porucha závislosti na internetu či závislostní chování na internetu. Pro český jazyk Vondráčková et al. (2009) využívá nejčastěji termín závislostní chování na internetu, kterým bude tato problematika označována i v této diplomové práci.

Závislostní chování na internetu je závislostí psychickou a má několik forem. Patří sem: nadměrné používání sociálních sítí a nadměrné vyhledávání informací, závislost na online počítačových hrách, online hazardní hraní a závislost na kybersexu (Blinka, 2015). V dnešní době se toto závislostní chování dostává do popředí zájmu psychologů. Závislost na internetu lze řadit do skupiny závislostí na tzv. nelátkových, virtuálních drogách, také často bývá označována jako jedna ze závislostí na procesech, kam patří mimo internet také závislost na komunikaci přes mobilní telefony, ale třeba také sledování televize (Benkovič, 2007).

Za rizikovou skupinu, která je ohrožena tímto návykovým chováním, se považují jedinci ve věku od 20 do 35 let, jedná se tedy o mladé dospělé, kteří v tomto období dosahují ekonomické soběstačnosti, vytváří si stabilní partnerský vztah či zakládají rodinu. Pro první třetinu tohoto období je charakteristický nástup na vysokou školu, osamostatnění a hledání vlastní identity. Z tohoto důvodu jsou právě studenti vysokých škol označováni jako vysoce riziková skupina, co se používání a následného závislostního chování na internetu týče. Je to dáno nejen snadným přístupem k internetu na akademické půdě a nutností využívání informačních technologií ke studiu, ale také změnou sociálního prostředí a to právě z toho důvodu, že většina jedinců jde studovat mimo místo svého bydliště, jsou tedy nuceni budovat nové sociální vazby a to pro ně bývá mnohdy velmi složité, jelikož dosud žili v blízkosti své rodiny. Řešením pro ně může být navazování těchto vazeb či vztahů pomocí internetu, což bývá v takové chvíli o dost jednodušší (Arnett, 2000; Vondráčková in Blinka, 2015).

Má práce se zaměřuje právě na studenty vysokých škol a mým hlavním cílem bylo zjistit, jaká je prevalence závislostního chování na internetu u vysokoškolských studentů technického a humanitního směru. Studenti technických oborů jsou převážně mužského pohlaví, tudíž je pravděpodobné, že jejich strávený čas na internetu bude vyšší hlavně v oblasti hraní her (Subrahmanyam & Lin, 2007), u ženského pohlaví bývá časté studium humanitně zaměřené, zde může převládat trávení času na sociálních sítích, stahování hudby apod. (Giles & Price, 2008).

V roce 1998 Kimberly Youngová zjistila, že jedinec, který se potýká s problematikou závislostního chování na internetu či na jiném typu závislostního chování, trpí ve většině případů i jinou, převážně látkovou závislostí nebo jí je alespoň ohrožen (Kalina et al., 2003). Dalším cílem této diplomové práce bylo zjistit, zda jsou studenti ohroženi závislostí na nějaké látkové droze či jsou dokonce závislí, a zda to má nějakou souvislost s případným závislostním chováním na internetu.

2 ZÁVISLOSTNÍ CHOVÁNÍ NA INTERNETU

Závislost obecně je dnes brána jako nemoc, předpokládá se, že příčina závislosti spočívá ve vlastnostech chemických substancí či objektů. Závislost na procesech je řazena spíše mezi návykové a impulzivní poruchy. Důvodem vzniku těchto závislostí by mohla být snaha jedince vyrovnat se s dnešním životním velmi rychlým tempem. V případě závislosti na internetu je dalším důvodem k úniku do virtuální reality především nízké sebevědomí, anonymita virtuálního světa poskytuje iluzi nové, lepší, veřejně žádoucí identity. Internet umožňuje získávat nové vědomosti, poznávat nové lidi, hraní internetových her přináší zábavu, vzrušující pocit vítězství, také je to způsob jak ventilovat napětí. Virtuální prostor internetu nabízí také možnosti uvolnění skrytých sexuálních tužeb v internetové pornografii (Benkovič, 2007).

Vliv internetu na psychickou, fyzickou a sociální pohodu uživatele nelze popřít. Na otázku co vede jedince k nadměrnému využívání internetu, ale i dalších médií, lze odpovědět různými teoriemi či hypotézami. Dvěma hypotézami, které v podstatě zahrnují některé body z předchozího odstavce, jsou hypotéza sociální kompenzace, kdy je jedinec motivován používat internet kvůli pocitu osamění, který se u něho objevuje (Kraut et al., 2002), a hypotéza řízení nálady, o kterou se jedná, když má jedinec potřebu uvolnit a odpoutat se od problémů, stresu a smutku (Reinecke et al, 2012).

Je tedy logické, že používání internetu se projeví na lidské psychice, záleží to na způsobu komunikace a obsahu informací, které jedinec vyhledává. Vyhledávání virtuální komunikace je většinou reakcí na neuspokojivé osobní zázemí. Při špatných vztazích v osobním životě hrozí, že jedinec začne dávat přednost vztahům virtuálním. Jedním z důvodů stálého nárůstu počtu jedinců ohrožených či závislých na používání internetu je ten, že často i v zaměstnání je jejich závislost „přiživována“ například tím, že spoustu věcí řeší přes elektronickou poštu místo dřívějších telefonátů. Neustálé zavádění či rozšiřování informačních systémů sice zvyšuje produktivitu firmy, na druhou stranu to vede k odosobnění práce (Jirovský, 2007).

2.1 Projevy závislostního chování na internetu

O závislosti lze mluvit tehdy, když jdou veškeré jiné zájmy, které byly pro jedince dříve důležité, stranou. Dotyčný např. neodjede na dovolenou, kde nebude připojení k internetu, přestane chodit ven s přáteli, tráví hodiny denně vysedáváním u počítače. Typické je také odkládání povinností, špatná komunikace s dotyčným, objevit se může i nespavost, nesoustředěnost a nervozita (Benkovič, 2007).

Závislost na internetu lze obecně vymezit přítomností následujících symptomů:

Přikládání důležitosti – aktivita na internetu se stává tím nejdůležitějším v životě, dominuje myšlení, pocitům a chování, pokud se této aktivitě dotyčný zrovna nevěnuje, přemýšlí alespoň o tom, jak se jí bude věnovat příště.

Změna nálady – pokud dotyčný není připojen k internetu a neprovádí tak svou oblíbenou činnost, není schopen se soustředit.

Zvyšování prahového efektu – pocit libosti z provádění oblíbené činnosti na internetu postupně vyžaduje stále delší dobu strávenou právě touto činností (př. – hry musí být hrány déle).

Abstinenční příznaky – po přerušení práce na internetu se dostavují nepříjemné psychické či fyzické příznaky.

Konflikt – v případě přerušení virtuální činnosti na internetu reálnými problémy dochází k tzv. interpersonálnímu konfliktu, ke kterému dochází mezi závislým jedincem a jeho okolím (ať už v rodině, v práci či ve škole). Patří sem ale také vnitřní konflikt, kdy dochází k rozpolcení mysli při dilematu, zda se rozhodnout pro trávení času online a jinou aktivitou.

Recidiva – opětovné návraty do dřívějších stavů libosti vyvolaných činností, na níž je jedinec závislý – při dalším kontaktu s předmětem závislosti se jedinec dostane do již jednou zažívaného stavu podstatně rychleji, než při kontaktu prvním (Griffiths, 1996; Griffiths 2000).

Podle Griffithse lze považovat za závislost jakékoli chování, které naplňuje všech šest kritérií. Pokud však jedinec nevykazuje kritérium konfliktu, nelze toto chování považovat za závislost nýbrž za excesivní chování, které bývá obvyklé především u online závislostí (Griffiths, 2005; Griffiths et al., 2014).

2.2 Diagnostika závislostního chování na internetu

Závislostní chování na internetu není dosud prezentováno v DSM-5 jako samostatná diagnóza, ale porucha internetového hraní, neboli závislost na online počítačovém hraní (Internet gaming disorder) byla zařazena do appendixu manuálu s doporučením pro další výzkum (APA, 2013). V MKN-10 lze najít pouze patologické hráčství, jako zástupce nelátkových závislostí, které je řazeno pod kódem F63.0 (Světová zdravotnická organizace, 2009). Prozatím je závislostní chování na internetu většinou odborníků řazeno dle MKN-10 pod kódy F63.8 – Jiné nutkavé a impulzivní poruchy či F63.9 – nutkavá a impulzivní porucha nespecifikovaná (Světová zdravotnická organizace, 2009; Shaw & Black, 2008).

Diagnostických kritérií závislostního chování na internetu je celá řada, já zde pro úplnost práce uvádím nejprve kapitolu hodnotících kritérií dle Kimberly Youngové (1996), která jsou podstatná především z toho hlediska, že se z nich dále inspirovalo mnoho autorů při tvorbě dalších diagnostických nástrojů. Dále diagnostiku, která je nejdůležitější z hlediska zvoleného výzkumného nástroje této diplomové práce a to především diagnostiku dle Marka Griffithse a modifikaci diagnostiky Youngové podle Berda a Wolfa, podle kterých byl sestaven Šmahelem et al. (2009) právě dotazník dle Griffithse použitý v mém výzkumu. Dále zde uvádím v samostatné podkapitole diagnostická kritéria online počítačového hraní uvedená DSM-5, jelikož existuje předpoklad, že by se od těchto kritérií daly odvodit i další internetové poruchy.

2.2.1 Diagnostika dle Kimberly Youngové

Jedná se o první dotazník testující závislost na internetu, který vznikl jako nástroj pro jeden z prvních výzkumů zabývajících se touto problematikou. Tento diagnostický nástroj

obsahuje celkem 8 otázek, na které se odpovídá ano či ne, a již při počtu pěti kladných odpovědí dle Kimberly Youngové lze hovořit o problémech se závislostí (Young, 1996). Otázky z dotazníku mají tuto podobu:

1. Cítíte se být internetem zcela pohlcen? (přemýšlíte o prožitých aktivitách na internetu, či o těch následujících?)
2. Máte pocit, že musíte na internetu strávit více času, abyste dosáhl uspokojení?
3. Zkoušel jste opakovaně neúspěšně omezit či zastavit čas strávený na internetu?
4. Cítíte se neklidně, bez nálady až podrážděně, když se snažíte omezit či zastavit používání internetu?
5. Trávíte na internetu více času, než jste měl původně v plánu?
6. Došlo u Vás kvůli nadměrnému používání internetu k ohrožení vztahu k někomu blízkému, či narušení pracovního vztahu, či dokonce k její ztrátě?
7. Zapíráte či lžete o rozsahu aktivity na internetu svému okolí?
8. Používáte internet jako způsob úniku od problémů?

Youngové v rámci tohoto výzkumu, který mimo uzavřené otázky z tohoto dotazníku obsahoval také otevřené otázky a otázky týkající se demografických údajů respondentů, posbírala 596 dotazníků (ať už pomocí internetu či pomocí telefonického rozhovoru). Prostřednictvím tohoto dotazníku bylo shledáno 396 respondentů jako závislých (239 žen v průměrném věku 43 let a 157 mužů v průměrném věku 29 let). Ač se nejednalo o reprezentativní vzorek, cílem studie bylo především vynalézt použitelný nástroj, kterým bude v budoucnu možné zjistit závislost na internetu (Young, 1996).

2.2.2 Diagnostika dle Marka Griffithse

Součástí dotazníku této diplomové práce byl dotazník dle Griffithse, který byl sestaven Šmahelem et al. (2009), kteří se inspirovali hodnotícími kritérii závislostního chování dle Griffithse (1996; 2000) a Bearda a Wolfa (2001) a který byl hlavním nástrojem při vyhodnocování dat v oblasti závislostního chování na internetu. Otázky v tomto dotazníku se vztahují na oblast zanedbávání biologických potřeb v souvislosti s pobytem na internetu, dále s pocity, které jedinec prožívá, když je online a offline, na vztahy s blízkými v souvislosti s pobytem na internetu a jeho vlivem na tyto vztahy, dále se dotazník

zaměřuje na toleranci a schopnost opustit hru. Respondenti odpovídají na otázky možnostmi nikdy, výjimečně, často a velmi často. Závislost znamená získání pěti bodů z dotazníku, značí to, že dotyčný musí v každé oblasti alespoň na jednu otázku odpovědět často nebo velmi často (Šmahel et al., 2009; 2012).

2.2.3 Diagnostika dle Kimberly Youngové (1998) v modifikaci Berda a Wolfa (2001)

Tento dotazník je velmi podobný tomu prvnímu. Jedná se o často používaná kritéria při diagnostice závislostního chování na internetu. Na základě těchto diagnostických kritérií byla vytvořena řada dotazníků k diagnostikování závislostního chování na internetu.

Pro diagnostiku závislosti na internetu dle Youngové (1998) v modifikaci Berda a Wolfa (2001) musí být přítomno všech pět následujících příznaků:

1. Zaujetí internetem (přemýšlení o předchozích aktivitách na internetu nebo o těch budoucích);
2. potřeba používat internet ve stále delších časových úsecích, aby člověk dosáhl uspokojení;
3. opakovaná neúspěšná snaha kontrolovat, přerušit nebo zastavit používání internetu;
4. neklid nebo podrážděnost při pokusu přerušit nebo vzdát se používání internetu;
5. překračování původně plánovaného času připojení k internetu.

Zároveň musí být přítomen alespoň jeden z následujících příznaků:

1. V důsledku používání internetu dochází k ohrožení nebo riskování ztráty důležitého vztahu, zaměstnání nebo příležitosti v kariéře;
2. lhaní členům rodiny, terapeutům nebo dalším osobám za účelem zastírání nadměrného používání internetu;
3. používání internetu jako způsob útěku od problémů nebo snaha zbavit se dysforické nálady – například pocitů bezmoci viny, úzkosti a deprese (Caplan, 2003; Vondráčková et al. 2009).

Youngová (2011) uvádí, že lidé, kteří jsou ohroženi závislostním chováním na internetu, tráví online v průměru mezi čtyřiceti a osmdesáti hodinami týdně. V reálném životě je však mnohem těžší správně posoudit opravdový čas strávený používáním internetu, jelikož v dnešní době slouží počítač připojený k internetu často k práci a je pro to složité přesně oddělit čas, kdy je jedinec připojen online z důvodu pracovního nebo či nepracovního, mnohdy se tyto aktivity mohou prolínat. Situace diagnostikování tohoto novodobého fenoménu navíc ještě zesložituje fakt, že dnes má téměř každý chytrý telefon nebo tablet připojení k internetu, ať už je dotyčný kdekoli. Vždy je také podstatné zjistit, zda jedinec netrpí jinými potížemi, zřídka totiž bývá problémem jen a pouze závislostního chování na internetu, spíše to bývá vyústění či projev nějakých jiných duševních potíží, jako například klinická deprese, úzkostné či obsedantně-kompulzivní poruchy (Škařupová in Blinka, 2015).

2.2.4 Diagnostika dle Americké psychologické asociace

Návrh diagnostických kritérií poruchy online počítačového hraní (Internet gaming disorder) uvedený v DSM-5 je přímo odvozen od patologického hráčství, zahrnuje podobných devět kritérií a je pravděpodobné, že by se od těchto bodů daly odvodit i další poruchy související s používáním internetu, to je důvod, proč je zde uvádím. Skládají se z následujících devíti kritérií:

1. Salience (online aktivita převládá nad ostatními činnostmi v životě jedince);
2. abstinenční syndrom projevující se podrážděním, sklonek k depresím či úzkostným stavům;
3. zvyšování času trávení na internetu;
4. ztráta kontroly nad aktivitami v online světě a neúspěchy při snaze omezit jejich používání;
5. snížení či ztráta zájmu o původní záliby;
6. aktivita v online světě přetrvává i přes viditelné negativní důsledky;
7. lhaní a bagatelizování o času stráveném online aktivitami;
8. uchylování se k online aktivitám z důvodu úniku od problémů;
9. negativní dopad na osobní či pracovní život.

Jedinec postižený online aktivitami by měl pro diagnostikování příslušné závislosti naplnit alespoň pět z těchto devíti kritérií v rozmezí posledních 12 měsíců (APA, 2013).

2.3 Typy závislostního chování na internetu

Internet je znám již od 90. let minulého století a pozornost o něj vzbudila práce právě Marka Griffithse (1996) a Kimberly Youngové (1998). Dnes jsou online závislosti považovány za fenomén 21. století, mají několik forem, které však nevznikly současně, ale vyvíjely se v průběhu času. Online svět zahrnuje široké spektrum možností, jakým způsobem čas na internetu strávit. Pro každého jedince je zajímavá jiná oblast, která pro něj může znamenat riziko vzniku závislosti. Podrobněji se o jednotlivých typech online závislostí zmíním v následujících podkapitolách. Pro úplnost zde uvádím i podkapitolu problematiky závislosti na kybersexu. O tomto tématu se však zmíním jen okrajově, jelikož se nejedná o předmět výzkumu.

2.3.1 Závislost na online počítačových hrách

Závislost na hraní online her, neboli anglicky Internet gaming disorder, je jedna z forem závislosti na internetu, která byla v roce 2013 uvedena do Sekce 2 v DSM-5 k hlubšímu průzkumu s cílem potencionálního zařazení mezi oficiální diagnózy behaviorálního závislostního chování. V dnešní době se této behaviorální závislosti dostává velké pozornosti od odborníků (Blinka, 2015). Informace o diagnostice tohoto závislostního chování jsou uvedeny v kapitole 2.2.4 Diagnostika dle Americké psychologické asociace.

2.3.2 Závislost na online hazardním hraní

Online hazardní hraní je mnohdy vyhledávané vzhledem k tomu, že sázení na internetu poskytuje snadnou dostupnost a především anonymitu, proto si k ní mohou najít cestu i jedinci, pro které by sázení offline znamenalo potíže. Řadí se sem online sázení, kurzové sázení, poker, kasinové hry včetně hracích automatů v online prostředí (Licehammerová in Blinka, 2015).

2.3.3 Závislost na online sociálních sítích

Caplan (2003) popisuje jednu z možných teorií vzniku závislosti na internetu – nazval ji Teorií deficitu sociálních dovedností. Tato teorie vychází z výsledků výzkumů zaměřených na sociální dovednosti. Dle Caplana (2003) je vyšší riziko vzniku závislostního chování na internetu, a to především v oblasti využívání sociálních sítí u osob s psychosociálními problémy (deprese, osamělost, sociální úzkost). Osoby, které se cítí být méně sociálně kompetentní, dávají přednost sociální interakci na internetu – umožňuje jim flexibilní reprezentaci sebe sama a větší kontrolu nad jimi sdělovanými informacemi. Při této komunikaci na internetu se cítí být více komunikativní, než v běžném mezilidském kontaktu. To vše později vede k nadměrným online sociálním interakcím, které zase na druhou stranu zhoršují jejich sociální kompetence a vedou ke vzniku problémů doma, ve škole či zaměstnání (Caplan, 2003).

2.3.4 Závislost na kybersexu

Zmínka o zájmu uživatelů internetu v oblasti sexuálního chování byla již v druhé polovině 90. let 20. století, kdy byla realizována studie, která zjišťovala dopad internetu na sexuální životy uživatelů. Již v tomto výzkumu, bylo zjištěno, že pro spoustu uživatelů internetu se činnosti sexuální povahy staly každodenní záležitostí (Cooper et al., 2000).

Pojem kybersex zahrnuje jakékoli sexuální chování v prostředí internetu, nejedná se pouze o navštěvování sexuálně zaměřených stránek a sledování pornografie, ale patří sem také vyhledávání partnerů, za účelem dosažení reálného sexuálního styku (jedná se o aktivity na erotických seznamkách, online fórech, chatovacích místnostech apod.). Při diagnostice se v českém prostředí nejvíce používá kategorie F52.7 nadměrné sexuální nutkání (hypersexualita) z MKN-10 (Ševčíková in Blinka, 2015)

2.4 Behaviorální (nelátkové) závislosti obecně

Jelikož závislostní chování na internetu patří do skupiny behaviorálních (nelátkových) závislostí, dovolila jsem si do této části diplomové práce, pro úplnost tohoto tématu, zařadit kapitolu, která obsahuje výčet dalších behaviorálních závislostí, které spadají pod

diagnostický kód F63. Na rozdíl však od závislostního chování na internetu, které nemá svou vlastní oficiální diagnózu a řadí se pod kódy F63.8 či F63.9 (viz kapitola 2.2 Diagnostika závislostního chování na internetu), následující závislosti mají svou vlastní diagnózu. Řadí se sem obecně online závislosti (viz předchozí kapitola 2.3 Typy závislostního chování na internetu), dále velkou skupinu nelátkových závislostí tvoří patologické hráčství (gambling), které je v MKN-10 řazeno pod kódem F63.0 (Světová zdravotnická organizace, 2009). Kromě patologického hráčství jsou pod tento diagnostický kód dále řazeny tyto poruchy – Patologické kradení, neboli kleptomanie – F63.2; Trichotillomanie – jedná se o nutkání k vytrhávání vlasů – F63.3; Patologické zakládání požárů – F63.1; Jiné nutkavé a impulzivní poruchy – F63.8 a Nutkavá a impulzivní porucha nespecifikovaná – F63.9 (Světová zdravotnická organizace, 2009; Shaw & Black, 2008).

2.5 Společné symptomy látkových a nelátkových závislostí

V obecném povědomí lidí často bývá názor, že návykové jsou pouze látkové drogy. Závislost je součástí biopsychosociálního procesu a rostou důkazy o tom, že nadměrné chování všech typů má mnoho společných znaků. Většina oficiálních definic se soustřeďuje právě na požití drog, dnes je však považována řada různých typů chování za návykové. Jedná se o různé chování jako je hazard, již zmíněné používání internetu, nebo také práce, sport či přejídání (Griffiths, 2005).

Klasifikace behaviorálního návykového chování je o něco složitější, než u látkových drog. Například kouření cigaret nebo pití alkoholu jsou činnosti, které mohou být prováděny souběžně s jinými aktivitami, a proto nemají tendenci tolik ovládat myšlenky závislých osob. Kuřák se může s cigaretou účastnit i jiných každodenních činností. Pokud by se však tato osoba nacházela v situaci, kdy by si nemohla zakouřit, kouření by bylo jedinou, nejdůležitější věcí v jejím životě a úplně by ovládlo její myšlení a chování. Tak by se tato návyková činnost stala nejdůležitější věcí v životě dotyčné osoby (Griffiths, 2005).

Závislost na látkové droze se projevuje opakováním jednání či chování, které jedince viditelně poškozuje a dotyčný není schopen toto chování kontrolovat. Je to způsobeno chemickými změnami v těle uživatele vzniklými při požití drogy, které jsou jedinci

příjemné. Může následovat opakované užití až vznik závislosti. K obdobné reakci a chování může dojít i u některých typů jednání. Vhodným příkladem behaviorální závislosti je patologické hráčství. Neurobiologické výzkumy dokazují, že jak psychoaktivní látky tak například hraní stimulují podobně neurobiologické systémy a dopaminergní odměňující systém, jenž je hlavním důvodem vzniku a udržení závislosti, a proto mají i podobné symptomy. Diagnostická kritéria patologického hráčství byla přímo odvozena od drogových závislostí. Patří sem ztráta kontroly, rizikové jednání, obtíže v sociálním působení, kdy vlivem hráčského chování dochází k narušení osobních, rodinných či pracovních vztahů (APA, 2013).

Společná diagnostická kritéria:

- Tolerance – u gamblingu je typické zvyšování finančního vkladu při hraní, u látkové závislosti zvyšování dávky s cílem dosáhnout stejného účinku;
- syndrom z odnětí – u látkových závislostí se objevují nepříjemné abstinenci příznaky, u jedinců, kteří mají problémy s behaviorální závislostí, se vyskytuje podrážděnost při pokusu skončit s tímto chováním;
- zaujetí (salience) – snaha sehnat prostředky k tomu, aby jedinec mohl opakovat závislostní chování, v případě hraní je zaujatý minulými úspěchy či neúspěchy a soustředí se na nadcházející rizikové chování;
- rizikové užívání – je charakterizováno pokračováním v rizikovém chování i přes viditelné fyzické a psychické negativní dopady na dotyčnou osobu;
- relaps – neúspěšné pokusy přestat s užíváním drogy či například se sázením končí relapsem.

Marek M. Griffiths sestavil na základě podobnosti látkových a nelátkových závislostí operační definice závislosti skládající se z šesti částí (viz Kapitola 2.1 Projevy závislostního chování na internetu). Typicky ohroženou skupinou tímto behaviorálním závislostním chováním jsou adolescenti a mladí dospělí. Obecně je u těchto poruch velmi těžké označit, zda se jedná o normální či již nadměrné chování. U látkových závislostí lze toto stanovit mnohem jednodušeji. Důvodem vzniku tohoto chování je jednoznačně chuť provádět nějakou činnost za účelem potěšení či vzrušení. Podobně tomu tak je u zdroje závislosti látkové, kdy je na začátku příjemný požitek, který se změní vzhledem ke svému chemickému působení v závislost.

Jistá souvislost mezi užíváním návykových látek a nadměrným používáním internetu tedy existuje, a to především v projevech těchto závislostí. Jedním ze společných rysů, je například popírání daného problému, změna nálady při nemožnosti užít svoji drogu či vykonat potřebnou činnost, na níž je dotyčný závislý, zvyšování prahové tolerance, zdravotní potíže projevující se jak v psychické, tak i v tělesné rovině dotyčného. Výjimkou nejsou ani konflikty s blízkými a lidmi v okolí, které souvisejí právě s popíráním daného problému. Zjednodušeně tak lze říci, že jedinec vykazující závislostní chování na internetu má nutkavou potřebu používat internet bez dostatečné sebekontroly a bez ohledu na zřejmé nepříznivé důsledky, stejně tak jako závislý jedinec na návykových látkách (Griffiths, 1996; Griffiths 2000; Young, 1996).

3 PREVALENCE ZÁVISLOSTNÍHO CHOVÁNÍ NA INTERNETU

V této kapitole se zaměřím na shrnutí proběhlých výzkumů, které souvisejí s tématem prevalence závislostního chování na internetu u nás i v zahraničí, a to nejen u vysokoškolských studentů, ale také u dalších věkových skupin. Dále zde uvedu výzkumy, které zjišťovaly souvislosti závislostního chování na internetu s užíváním návykových látek.

3.1 Prevalence závislostního chování na internetu u studentů VŠ

Vysokoškolský život je období, ve kterém se člověk připravuje jak na povolání, tak na budoucí život mezi dospělými a během této doby jsou vyjasněny některé hlavní cíle pro budoucí období. Roky vysokoškolského studia lze proto považovat za náročné období, ve kterém je pravděpodobné, že se mladí lidé setkávají s mnoha potížemi. Opuštění domova a postup na univerzitě může zhoršit existující emocionální problém nebo spustit nový. Život vysokoškolských studentů často zahrnuje experimentování s drogami či jejich užívání a zneužívání alkoholu. To vše je spojeno se stresem při studiu.

Z jednoho českého výzkumu vyplývá, mluvíme-li o problematice častého navštěvování sociálních sítí, že například studenti vysoké školy humanitního zaměření tráví v průměru 100 minut denně pouze na těchto sítích, jedná se převážně o síť Facebook, v malém zastoupení také o síť Twitter, a to zde nejsou zahrnuty další aktivity na internetu jako je hraní online her, vyhledávání informací apod. Dá se tak předpokládat, že celkové číslo průměrně strávené doby na internetu za den bude u těchto studentů vysoké (Homolková & Taliánová, 2012).

Studii, kterou provedla Nenadálová (2015) v rámci své bakalářské práce u studentů VŠ na Fakultě architektury ČVUT, bylo zjištěno, že z celkového počtu 100 respondentů ve věku od 18 do 23 let je celkem 8 studentů (8 %) závislých na internetu. Výsledku bylo dosaženo

pomocí dotazníku CIAS – Chen Internet Addiction Scale (Ko et al., 2005). Další částí výzkumu byl rozhovor, díky kterému bylo zjištěno, že z 8 respondentů závislých na internetu tráví nejvíce času 6 studentů na Facebooku, 1 student vyhledáváním informací a 1 student hráním online her (Nenadálová, 2015).

Široká dostupnost internetových služeb výrazně posílila naše životy, nicméně to také vedlo k mnoha negativním zdravotním důsledkům. Závěry z čínské studie, která se týkala zjišťování užívání drog a internetového závislostního chování u studentů středních a vysokých škol ve Wuhanu v Číně, přináší informaci, že internetové závislostní chování převládá především mezi dospívajícími. Přibližně 60 % dospívajících zažilo alespoň jeden z příznaků závislostního chování na internetu a 5-11 % adolescentních chlapců a 2-3 % adolescentních dívek bylo podle kritérií dle Youngové závislé na internetu (Gong et al., 2009).

Výskyt internetového závislostního chování mezi dospívajícími ve Wuhanu je srovnatelný s výzkumem proběhlém například na Thaj-wanu. Ve výzkumu bylo také zjištěno, že přibližně 2-8 % dospívajících má zkušenost s nelegálními drogami. Tato úroveň prevalence u studentů ve Wuhanu je u dospívajících vyšší než 1,6 % než u adolescentů z několika velkých měst v Číně, jako jsou Peking, Šanghaj a Urumči (Gong et al., 2009; Qian et al., 2006).

Výzkum z českého prostředí provedla Grunová (2012) v rámci své bakalářské práce, jednalo se o kvantitativní výzkum u vysokoškolských studentek na Fakultě humanitních studií na Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně, který se zabýval závislostmi na komunikačních médiích a jejich negativních dopadů na vysokoškolské studenty. Grunová zjistila, že z celkového počtu 112 respondentů studujících bakalářské (55 %) i magisterské (45 %) obory, vykazuje známky závislosti na internetu celkem 40 studentek (35,7 %) – 7 studentek bakalářských oborů (11,3 %) a 33 studentek magisterských oborů (66 %). Mimo závislost na internetu se výzkum Grunové dále zabýval souvislostí tohoto fenoménu s akademickou prokrastinací. Došla k závěru, že ze 112 respondentů vykazuje celkem 28 studentek (25 %) známky závislostního chování na internetu a akademické prokrastinace současně.

Studenti bakalářského studia Fakulty stavební na VUT v Brně byli v roce 2011 součástí výzkumu, který zjišťoval množství tráveného čas online hrami u vysokoškolské mládeže.

Z celkového počtu 124 respondentů ve věku od 19-21 let odpovědělo 21,9 % dotazovaných, že hrají online hry pravidelně, 31,7 % respondentů uvedlo, že občas (Krajíčková, 2012).

3.2 Prevalence závislostního chování na internetu u všech věkových kategorií

ESPAD 2015 zjišťoval mimo prevalence užívání legálních a nelegálních drog také četnost hraní počítačových her, hraní her o peníze a používání internetu u respondentů v rozmezí věku 15-16 let. Bylo zjištěno, že z celkového počtu respondentů (2 738) většina šestnáctiletých (83,9 %) tráví denně čas surfováním na internetu a to nejčastěji aktivitou na sociálních sítích, vyhledáváním informací, stahováním hudby a videí a hraním on-line her. V běžný den tráví 41,5 % studentů na internetu 4 a více hodin. Samotní studenti odpovídali, že mají pocit, že tráví velmi mnoho času na internetu. Studentů, kteří uvedli, že se rodičům nelíbí, kolik času tráví na internetu je 20,2 % (Chomynová et al., 2016).

Řezníčková (2013) ve své bakalářské práci prováděla výzkum zaměřený na moderní závislosti, především internet, jehož cílovou skupinou bylo 164 studentů rozmanité věkové kategorie, výzkum se týkal studentů základních škol (62 respondentů – 37,8 %), odborných učilišť (25 respondentů – 15,2 %), středních škol (49 respondentů – 29,9 %) a gymnázií (28 respondentů – 17,1 %) v Plzeňském kraji. U všech respondentů výzkum prokázal dobu trávení času na internetu v průměru 5-25 hodin za týden. Výzkum potvrdil závislost na internetu u 23 % respondentů ZŠ, 8 % respondentů ze SOU, 16 % u studentů SŠ a 11 % u studentů gymnázia. Z celkového počtu respondentů se tedy celkem u 27 respondentů, což je 16 % z celkového počtu, potvrdilo závislostní chování na internetu.

Z výzkumu zaměřeného na závislost na Facebooku u studentů víceletého gymnázia v Hlinsku, jejichž věk se pohyboval v rozmezí 11-17 let a celkový počet respondentů byl 90, vyšel závěr, že 30 % ze všech dotázaných pociťuje fyzické či psychické známky závislosti na Facebooku – 16 žáků (17,8 %) udává, že i když na Facebooku nejsou, myslí na to, co budou dělat, až se připojí, 38 (42,2 %) respondentů přiznává konflikty s rodiči, kvůli času, který tráví na Facebooku, 31 (34,4 %) žáků udává bolesti zad, kloubů nebo očí po delším sezení u počítače (Duchečková, 2012).

3.3 Prevalence a souvislosti závislostního chování na internetu s užíváním látkových drog

Jelikož je jedním z cílů této diplomové práce zjistit, zda existují nějaké souvislosti mezi závislostním chováním na internetu a užíváním návykových látek u vybraných respondentů, uvádím zde tři výzkumy, které se touto problematikou zabývaly. Jedná se o dva výzkumy zahraniční a jeden výzkum, který byl realizován v České republice.

Dekker (2012) zkoumal na řeckém ostrově Kos souvislosti mezi látkovými a nelátkovými závislostmi a jeho hlavním cílem bylo prozkoumat rizika vzniku závislostního chování na internetu v souvislosti se zkušeností s návykovými látkovými drogami. Celkem se jeho výzkumu zúčastnilo 1 221 respondentů ve věku od 14-19 let. Tento výzkum prokázal, že závislých na internetu je 5 % z celkového počtu respondentů a 15 % je ohroženo závislostním chováním na internetu, 13 % uvádí minulé zkušenosti s návykovou látkou, 7 % z nich uvádí zneužívání návykových látek v posledním měsíci.

Výzkum u vysokoškolských studentů v Turecku, zaměřený na identifikaci faktorů sebevražděného rizika mezi vysokoškolskými studenty, zkoumal přímé a nepřímé účinky užívání drog a závislostního chování na internetu na tyto jedince v souvislosti s rizikem vzniku sebevražděného chování. Výsledky ukázaly, že riziko sebevraždy u vysokoškoláků je předpovíráno užíváním drog a závislostním chováním na internetu (Genctanirim, 2015).

Jeden výzkum z České republiky zjišťoval u dětí základních škol na druhém stupni v Libereckém kraji, zda má závislostní chování na internetu nějaké souvislosti se zkušenostmi s návykovými látkami. Tento výzkum prokázal, že z celkového počtu respondentů, což bylo 324, ve věku 10-15 let, je prevalence závislostního chování na internetu u těchto žáků 11,2 %, což se rovnalo počtu respondentů 36. Dívky častěji navštěvují sociální sítě a chlapci hrají online hry a stahují data. Výzkum také prokázal, že větší míra tohoto závislostního chování je ve městech než na venkově; 30 (83,3 %) respondentů z 36 respondentů vykazujících závislostní chování na internetu přiznalo svou zkušenost s tabákem, 33 (91,6 %) respondentů má zkušenosti s alkoholem, u 13 (36,1 %) respondentů byla zjištěna zkušenost s konopnými drogami (Šubrtová, 2012).

4 POUŽITÉ METODY

4.1 Výzkumné cíle

Hlavním cílem výzkumu této diplomové práce je zjistit prevalenci závislostního chování na internetu a užívání návykových látek (nadměrné užívání alkoholu, tabákových výrobků a dalších drog) u vybraných vysokoškolských studentů.

Dalším cílem je prozkoumat, zda jsou nějaké rozdíly ve zkoumaných fenoménech u zcela dvou odlišných studijních zaměření a zda má závislostní chování na internetu nějaké souvislosti s užíváním návykových látek u vybraných studentů. Pro tento výzkum byl zvolen zástupce technického oboru – studenti oboru Kybernetika a robotika na FEL ČVUT a zástupce humanitního oboru – studenti Psychologie na FF UK.

Výzkum se dále zaměřuje na ověření, zda je u studentů technického oboru větší riziko vzniku závislostního chování na internetu, či zda je již přítomno, především v oblasti hraní počítačových her, předpokládáme-li, že vybraný technický obor studují především muži, u nichž ze zahraničních výzkumů vyplývá pravděpodobná větší četnost trávení času na internetu a užívání informačních technologií právě k těmto účelům (Subrahmanyam & Lin, 2007). U studentů humanitního oboru se předpokládá, vzhledem k větší četnosti žen studujících tento obor, že budou pravděpodobně vykazovat větší aktivitu zejména v oblasti trávení času na sociálních sítích (Giles & Price, 2008).

4.2 Výzkumné otázky

Výzkumná otázka č. 1 – Jaká je prevalence závislostního chování na internetu a užívání návykových látek u studentů oborů Kybernetika a robotika FEL ČVUT a Psychologie FF UK?

Výzkumná otázka č. 2 – Jaké jsou rozdíly v prevalenci závislostního chování na internetu a užívání návykových látek u studentů oboru Kybernetika a robotika FEL ČVUT a u studentů oboru Psychologie FF UK?

Výzkumná otázka č. 3 – Existují souvislosti mezi závislostním chováním na internetu a užíváním návykových látek u studentů oborů Kybernetika a robotika FEL ČVUT a Psychologie FF UK? Pokud ano, tak jaké?

4.3 Metoda tvorby dat

Tato kapitola obsahuje podrobný popis zvoleného výzkumného nástroje, procesu přípravy sběru dat, základního souboru, způsobu výběru výzkumného souboru, výzkumný soubor a způsob sběru dat.

4.3.1 Výzkumný nástroj

Pro účely tohoto kvantitativního výzkumu byla zvolena dotazníková forma sběru dat. Dotazník obsahuje 20 hlavních otázek a další podotázky – příloha 3 – Dotazník diplomové práce Prevalence závislostního chování na internetu a užívání návykových látek u vysokoškolských studentů technického a humanitního oboru. Celková doba vyplnění cca 10 minut. Dotazník je sestaven tak, aby obsahoval potřebné položky ke splnění výzkumného záměru a odpovídal tak výzkumným otázkám.

Dotazník obsahuje 5 sociodemografických otázek, dále je tvořen kombinací několika standardizovaných dotazníků – obsahuje dotazník dle Griffithse – dotazník dle Griffithse zjišťuje problémy spojené s pobytem na internetu, obsahuje celkem 10 otázek, na něž respondent odpovídá dle čtyř možností – nikdy, výjimečně, často, velmi často (Šmahel et al., 2009, 2012). Blíže je dotazník dle Griffithse popsán v teoretické části v kapitole 2.2 Diagnostika závislostního chování na internetu; dále jsou součástí dotazníku vybrané otázky (celkem 12) z Evropské školní studie o alkoholu a jiných drogách (ESPAD), které se týkají používání internetu (7 otázek, které zjišťovaly četnost pobytu na internetu ve všední dny a o víkendu; trávení času a zkušenosti s hraním počítačových her a her o peníze; frekvence pobytu na sociálních sítích); užívání alkoholu (3 otázky zjišťující četnost pití, množství, součástí dotazníku byly také dotazy na zkušenost s opilostí); kouření a užívání dalších drog (Chomynová, 2014); dotazník CAGE – 4 otázky, které zjišťují problémy s pitím alkoholu (Ewing, 1984); dotazník CAST zjišťující problémové nebo

rizikové užívání konopných látek (Legleye et al., 2012). Dále se při vyhodnocování dat vycházelo také z dotazníku EIUS (Excessive internet use scale) dle Škařupové, který vychází z dotazníku dle Griffithse, výjimkou je, že nepracuje se všemi deseti otázkami, ale pouze s pěti (Škařupová et al., 2015; Griffiths, 2000).

- **Dotazník CAGE**

Název tohoto dotazníku je složen z počátečních písmen anglických slov, každé slovo znamená jednu z dotazovaných oblastí: C (Cut) – pocit potřeby omezit pití alkoholu; A (Annoyed) – podráždění okolí dotyčného kvůli pití alkoholu; G (Guilt) – pocit viny v souvislosti s pitím alkoholu; E (Eye-opener) – pití alkoholu ihned zrána za účelem uklidnění či zbavení se kocoviny. Dotazník CAGE byl vytvořen za účelem identifikace problémů s alkoholem. Je využíván nejen v adiktologické praxi, ale také v lékařské a ošetrovateľské. Spíše než pro vědecké účely je jeho potenciál využití mnohem větší pro účely klinické. Celkem dotazník CAGE obsahuje čtyři otázky, na které respondent odpovídá ano nebo ne. Každá otázka musí být zodpovězena, a rozmezí skóre je tedy od 0 do 4 s tím, že již skóre 1 znamená důkaz o ohrožení ze závislosti na alkoholu (Allen & Wilson, 2003; Erwing, 1984).

- **Dotazník CAST**

Dotazník CAST (zkráceně Cannabis Abuse Screening Test) se používá ke zhodnocování problémového nebo rizikového užívání konopných látek. Jedná se o škálu s 6 otázkami, které se týkají užívání marihuany či hašiše v období za posledních 12 měsíců (Legleye et al., 2012).

- **EIUS dotazník Škařupové**

Dotazník EIUS dle Škařupové vychází z dotazníku dle Griffithse, nepracuje však se všemi otázkami (celkem 10), ale pouze s pěti z nich. Jedná se o následující otázky: a) Zanedbáváš někdy své potřeby (např. jídlo či spánek) kvůli internetu či hraní her?; c) Cítíš se neklidný/á, mrzutý/á nebo podrážděný/á, když nemůžeš být na internetu nebo hrát hry?; f) Přistihneš se, že zůstáváš na internetu nebo ve hře, i když tě to už vlastně nebaví?; h) Strádá tvoje rodina, přátelé, práce či zájmy kvůli času, který trávíš hraním nebo online?;

j) Stává se ti, že jsi byl/a na internetu nebo ve hře výrazně déle, než jsi původně zamýšlel/a? Při vyhodnocování se pak počítá průměrné skóre (Škařupová et al., 2015; Griffiths, 2000).

4.3.2 Příprava sběru dat

Prvním krokem před zahájením samotného výzkumu bylo oslovení a domluvení osobního setkání s příslušnými osobami Fakulty elektrotechnické ČVUT a Filozofické fakulty UK, kde bylo potřeba zjistit, zda mi bude umožněno na výuku příslušných oborů docházet.

Výběr těchto respondentů byl mířený tak, aby výzkumný soubor měl zástupce typického oboru, který navštěvují převážně muži (Kybernetika a robotika na FEL ČVUT) a zástupce studijního oboru, který je typický spíše pro ženy (Psychologie na FF UK).

Na fakultách následně došlo k představení výzkumu, seznámení s jeho účelem a průběhem, a následné domluvě termínů, které byly vhodné pro vyplnění dotazníků ve výuce. Konkrétní termíny byly stanoveny na období v měsíci říjen 2016.

Samotný dotazník byl otestován pomocí malého pilotního testu (konkrétně dva respondenti), aby byla prokázána srozumitelnost daných otázek a otestovala se potřebná doba k vyplnění. Výsledkem této fáze byla úprava a zkrácení dotazníku, aby doba vyplnění nepřesahovala 15 minut.

4.3.3 Základní soubor

Všichni studenti 1., 2. a 3. ročníku bakalářského oboru Kybernetika a robotika Fakulty elektrotechnické ČVUT a studenti bakalářského oboru Psychologie Filozofické fakulty UK, studující v českém jazyce, v prezenční formě v roce 2016/2017. Dále studenti, kteří své studium prodlužují o jeden či dva roky – 4. a 5. ročník bakalářského oboru Psychologie Filozofické fakulty UK a 4. ročník bakalářského oboru Kybernetika a robotika Fakulty elektrotechnické ČVUT (přesné počty studentů v jednotlivých ročnících daného oboru viz Tab. 1: *Celkový počet studentů a celkový počet respondentů podle oboru a ročníku*).

4.3.4 Způsob výběru výzkumného souboru

Výzkumný soubor byl zvolen pomocí metody záměrného, účelového výběru, kdy jsem oslovila dvě vysoké školy, které vyhovovaly mým požadavkům pro splnění výzkumného záměru. Vybrala jsem si tedy zástupce technického a humanitního oboru na dvou pražských univerzitách. Dále výběr výzkumného souboru probíhal přes tyto instituce. Pověření vyučující těchto zařízení vybrali přednášku, na kterou docházelo nejvíce studentů a v této přednášce mi bylo umožněno výzkum provést – jednalo se tedy o záměrný výběr přes instituce. Studenti na dané přednášce se sami rozhodli, zda se výzkumu zúčastní či nikoli – nakonec se zúčastnili všichni přítomní studenti, žádný z nich účast ve studii neodmítl.

4.3.5 Výběrový (výzkumný) soubor

Původním záměrem byl předpoklad, že počet studentů z každé fakulty bude činit 70-100 studentů. Celkový počet respondentů je nakonec 178 studentů. Tab. 1 zobrazuje počet všech studentů studujících daný obor a ročník a počet respondentů zúčastněných ve výzkumu.

Tab. 1: Celkový počet studentů a celkový počet respondentů podle oboru a ročníku

	ročník	počet studentů v ročníku celkem	počet respondentů zúčastněných výzkumu
FF UK, obor Psychologie	1	59	53
	2	61	27
	3	45	0
	4	14	0
	5	5	0
	Celkem	184	80
FEL ČVUT, obor Kybernetika a robotika	1	150	0
	2	92	90
	3	79	8
	4	28	0
	Celkem	349	98

Zdroj: Vlastní zpracování

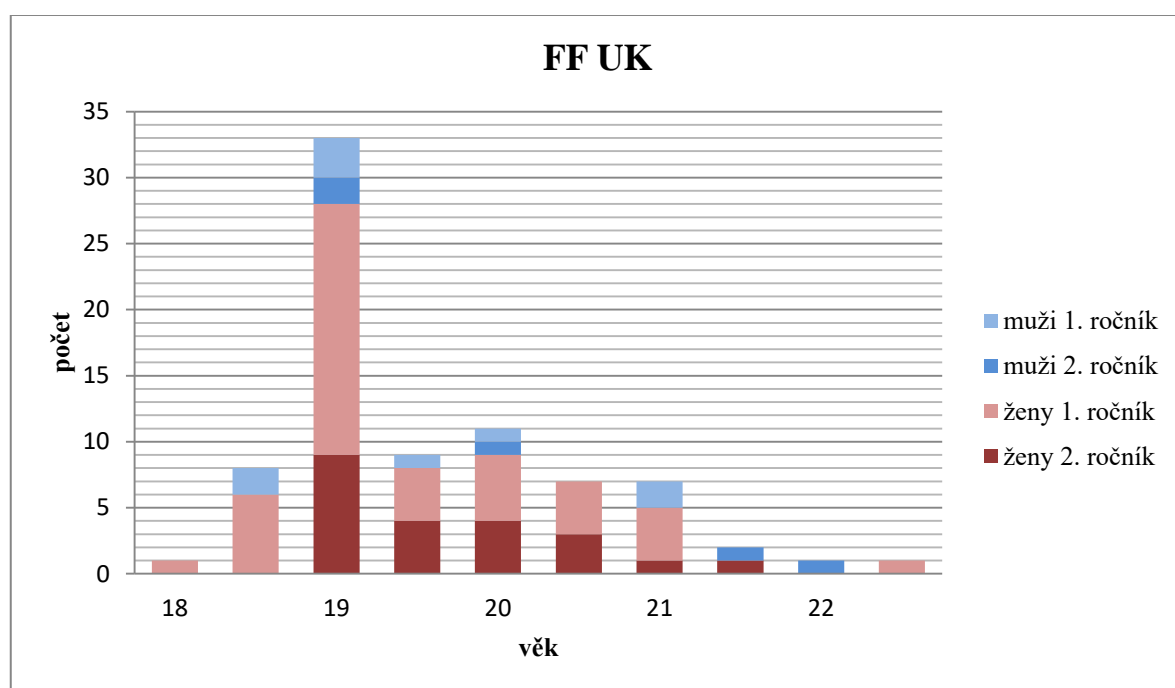
Tab. 2 zobrazuje počet mužů a žen výzkumného souboru na jednotlivých fakultách.

Tab. 2: Dělení výzkumného souboru dle pohlaví na jednotlivých fakultách

		FF UK		FEL ČVUT	
pohlaví	muž	14	17,5%	83	84,7%
	žena	66	82,5%	15	15,3%

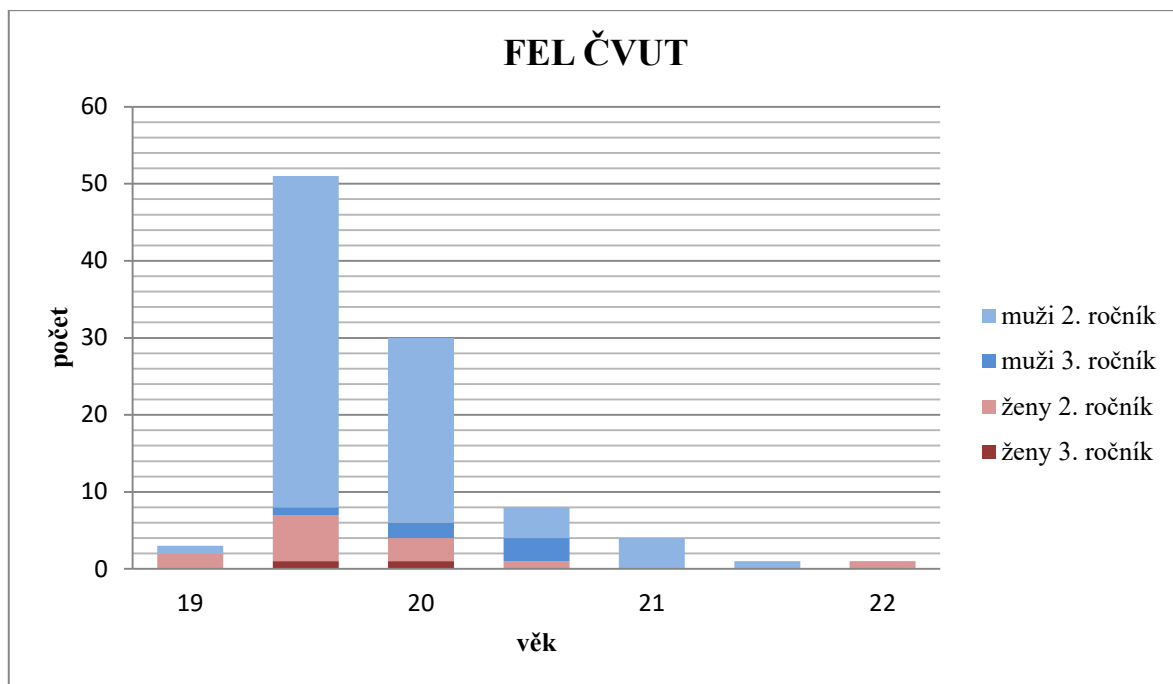
Zdroj: Vlastní zpracování

Graf 1 a 2 zobrazuje rozdělení respondentů podle pohlaví a věku. Věk studentů oboru Psychologie Filozofické fakulty UK se pohyboval v rozmezí od 18 do 27 let, věk studentů oboru Kybernetika a robotika Fakulty elektrotechnické ČVUT byl od 19 do 25 let.

Graf 1: Rozdělení respondentů FF UK dle věku a pohlaví

Zdroj: Vlastní zpracování

Graf 2: Rozdělení respondentů FEL ČVUT dle věku a pohlaví
Zdroj: Vlastní zpracování

4.3.6 Způsob sběru dat

Dotazníky byly vytisknuty a následně vyplněny studenty oborů Kybernetika a robotika FEL ČVUT a Psychologie FF UK přímo ve výuce při probíhající přednášce v měsíci říjnu 2016. Studenti měli cca 10 minut na vyplnění dotazníku. Po jejich vyplnění je vložili do neoznačených obálek, které jim byly také rozdány, a následně jej odevzdali. Dotazníky na přednáškách jsem rozdala já osobně, a byla jsem přítomna po celou dobu jejich vyplňování a následného sesbírání.

4.4 Metoda analýzy dat

Data byla překódována do programu IBM SPSS a popsána pomocí deskriptivní statistiky a matematicko-analytické statistiky (chí-kvadrát test).

4.5 Etika výzkumu

Studenti byli informováni v úvodu setkání o účelu dotazníku a době potřebné pro jeho vyplnění, o metodách výzkumu a o následném použití získaných dat. Bylo jim sděleno, že účast je dobrovolná a anonymní (získaná data budou spojována pouze se studujícím oborem a ročníkem, nikoli s konkrétními jmény studentů – o tomto byli dotyční informováni), a že vyplněním dotazníku potvrzují svůj souhlas s účastí ve výzkumu (informovaný souhlas).

Dotazníky byly rozdány na přednášce společně s neoznačenou obálkou, do které studenti dotazník po jeho vyplnění vložili. V zalepené obálce jej pak odevzdali.

5 VÝSLEDKY VÝZKUMU

Tato kapitola je zaměřena na prezentaci výsledků výzkumu a získaných dat. Pro přehlednost jsou údaje uspořádány do tabulek a popsány. Výsledky jsou seřazeny do kapitol podle výzkumných otázek, které mají následující znění:

Výzkumná otázka č. 1 – Jaká je prevalence závislostního chování na internetu a užívání návykových látek u studentů oborů Kybernetika a robotika FEL ČVUT a Psychologie FF UK?

Výzkumná otázka č. 2 – Jaké jsou rozdíly v prevalenci závislostního chování na internetu a užívání návykových látek u studentů oborů Kybernetika a robotika FEL ČVUT a Psychologie FF UK?

Výzkumná otázka č. 3 – Existují souvislosti mezi závislostním chováním na internetu a užíváním návykových látek u studentů oborů Kybernetika a robotika FEL ČVUT a Psychologie FF UK? Pokud ano, tak jaké?

5.1 Prevalence závislostního chování na internetu a užívání návykových látek

Tato kapitola odpovídá na výzkumnou otázku č. 1 a je dále rozdělena dle prevalence konkrétního rizikového chování.

5.1.1 Závislostní chování na internetu

Dotazník dle Griffithse (Tab. 3), nepotvrdil u tázaných respondentů žádné závislostní chování na internetu, ale pouze ve čtyřech případech (2,2 %) podezření ze závislosti či její ohrožení. Podezření ze závislostního chování na internetu dle tohoto dotazníku se vyskytuje ve třech případech (3,1 %) na FEL ČVUT, vždy se jedná o muže a v jediném případě (1,3 %) na FF UK, kde se jedná o ženu.

Tab. 3: Dotazník dle Griffithse

FF UK							FEL ČVUT					
	muž		Žena		celkem		muž		žena		celkem	
bez závislosti	14	100,0%	65	98,5%	79	98,8%	80	96,4%	15	100,0%	95	96,9%
podezření	0	0,0%	1	1,5%	1	1,3%	3	3,6%	0	0,0%	3	3,1%
závislost	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%

Zdroj: Vlastní zpracování

Dotazník EIUS dle Škařupové (Tab. 4) projevil větší množství respondentů ohrožených závislostním chováním na internetu. Konkrétně se jednalo o 8 studentů z FF UK (10,0 %) a 7 studentů z FEL ČVUT (7,1 %). Studentů ohrožených závislostním chováním na internetu je tedy z celkového počtu 178 respondentů celkem 15 (8,4 %), z toho se v šesti případech jedná o muže (6,2 %) a v devíti o ženy (11,1 %). Závislostní chování na internetu nebylo u nikoho prokázáno, proto tyto výsledky v tabulce neuvádím.

Tab. 4: EIUS dotazník dle Škařupové

EIU skóre	celkem		FF UK		FEL ČVUT		muž		žena	
bez závislosti	163	91,6%	72	90,0%	91	92,9%	91	93,8%	72	88,9%
riziko závislosti	15	8,4%	8	10,0%	7	7,1%	6	6,2%	9	11,1%

Zdroj: Vlastní zpracování

5.1.2 Online počítačové hry

Tab. 5 znázorňuje subjektivní názor respondenta na to, kolik času tráví na internetu hraním her a jaké má u toho pocity. Jediný respondent z FF UK (1,3 %) a 5 respondentů z FEL ČVUT (5,1 %) absolutně souhlasí s tím, že tráví moc času hraním her; s tímto výrokem spíše souhlasí opět 1 respondent z FF UK (1,3 %) a 14 respondentů z FEL ČVUT (14,3 %); 3 studenti z FF UK (3,8 %) a 12 studentů z FEL ČVUT (12,2 %) je v této otázce nerozhodných, zvolili možnost ani tak, ani tak.

Celkem 3 respondenti (1,7 %) – 1 z FF UK (1,3 %) a 2 z FEL ČVUT (2,0 %) absolutně souhlasí s tím, že mají špatnou náladu, když nemohou hrát hry; 1 respondent z FF UK (1,3 %) a 9 respondentů z FEL ČVUT (9,2 %) s tímto výrokem spíše souhlasí; 3 respondenti z FEL ČVUT (3,1 %) zvolili možnost ani tak, ani tak.

Jednomu respondentovi z FF UK (1,3 %) a 4 respondentům z FEL ČVUT (4,1 %) rodiče říkají, že tráví moc času hraním her – s tímto absolutně souhlasí; spíše souhlasí 2 respondenti z FF UK (2,5 %) a 16 respondentů z FEL ČVUT (16,5 %); 4 respondenti z FEL ČVUT (4,1 %) zvolili neutrální možnost ani tak, ani tak.

Tab. 5: Do jaké míry souhlasíte nebo nesouhlasíte s následujícími výroky, které se týkají vašeho hraní počítačových her?

		FF UK		FEL ČVUT	
myslím, že trávím moc času hraním her	absolutně souhlasím	1	1,3%	5	5,1%
	spíše souhlasím	1	1,3%	14	14,3%
	ani tak, ani tak	3	3,8%	12	12,2%
	spíše nesouhlasím	3	3,8%	19	19,4%
	absolutně nesouhlasím	72	90,0%	48	49,0%
mám špatnou náladu, když nemohu hrát hry	absolutně souhlasím	1	1,3%	2	2,0%
	spíše souhlasím	1	1,3%	9	9,2%
	ani tak, ani tak	0	0,0%	3	3,1%
	spíše nesouhlasím	3	3,8%	24	24,5%
	absolutně nesouhlasím	75	93,8%	60	61,2%
rodiče mi říkají, že trávím moc času hraním her	absolutně souhlasím	1	1,3%	4	4,1%
	spíše souhlasím	2	2,5%	16	16,5%
	ani tak, ani tak	0	0,0%	4	4,1%
	spíše nesouhlasím	3	3,8%	12	12,4%
	absolutně nesouhlasím	74	92,5%	61	62,9%

Zdroj: Vlastní zpracování

(zvýrazněná čísla tučně – odpovědi absolutně souhlasím; spíše souhlasím)

5.1.3 Online hazardní hraní

Z Tab. 6 vyplývá, že hraním online her o peníze trávili čas v posledním roce pouze studenti FEL ČVUT, 1 respondent (1,0 %) z této fakulty označil odpověď na otázku *Jak často (pokud vůbec) jste hrál/a v posledních 12 měsících o peníze prostřednictvím „online světa“?* možnost 6 nebo vícekrát týdně; 2 respondenti (2,0 %) označili možnost 2-4krát měsíčně a 11 respondentů (11,2 %) označilo možnost jednou za měsíc nebo méně často. Ve všech případech se jednalo o muže ve věku od 19 do 24 let.

Tab. 6: Jak často (pokud vůbec) jste hrál/a v posledních 12 měsících o peníze prostřednictvím „online světa“?

	FF UK		FEL ČVUT	
v posledním roce jsem nehrál/a	80	100,0%	84	85,7%
jednou za měsíc nebo méně často	0	0,0%	11	11,2%
2-4krát měsíčně	0	0,0%	2	2,0%
2-3krát týdně	0	0,0%	0	0,0%
4-5krát týdně	0	0,0%	0	0,0%
6 nebo vícekrát týdně	0	0,0%	1	1,0%

Zdroj: Vlastní zpracování

(*zvýrazněná čísla tučně – odpovědi jednou za měsíc nebo méně často; 2-4krát měsíčně; 6 nebo vícekrát týdně*)

5.1.4 Kouření cigaret

Z Tab. 7 lze vyčíst, že v posledním měsíci kouřilo cigarety celkem 24 respondentů na FF UK (30,4 %), jeden z respondentů neodpověděl vůbec a zbývajících 55 respondentů nekouřilo v posledních 30 dnech vůbec; 21 respondentů na FEL ČVUT (21,4 %) uvedlo, že v posledním měsíci kouřilo, zbytek, tedy 77 označilo svou odpověď na tuto otázku ne.

Tab. 7: Kouřil/a jste cigarety v posledních 30 dnech?

	FF UK		FEL ČVUT	
Ne	55	69,6%	77	78,6%
ano	24	30,4%	21	21,4%

Zdroj: Vlastní zpracování

Jeden respondent z každé fakulty (jak vyplývá z Tab. 8) odpověděl, že denně během posledních 30 dní vykouřil více než 20 cigaret. Dále 5 respondentů z FF UK (6,3 %) označilo svou odpověď 11-20 cigaret/den a 4 respondenti (5,1 %) 6-10 cigaret/den; 4 respondenti z FF UK (5,1 %) i FEL ČVUT (4,1 %) odpověděli, že denně vykouřili během posledních 30 dní 1-5 cigaret; 10 respondentů z FEL ČVUT (10,2 %) během posledních 30 dní kouřilo, ale ne denně, tuto odpověď z FF UK označili pouze 2 respondenti (2,5 %). Na obou fakultách však převládá počet nekuřáků a to 55 na FF UK, což je 69,6 % z celkového počtu respondentů na této fakultě a 77 na FEL ČVUT, což se rovná 78,6 %.

Tab. 8: Jak často a kolik cigaret jste kouřil/a během posledních 30 dní?

	FF UK		FEL ČVUT	
vůbec nekouřila	55	69,6%	77	78,6%
méně než 1 cigaretu za týden	8	10,1%	6	6,1%
kouřil/a, ale ne denně	2	2,5%	10	10,2%
1-5 cigaret denně	4	5,1%	4	4,1%
6-10 cigaret denně	4	5,1%	0	0,0%
11-20 cigaret denně	5	6,3%	0	0,0%
více než 20 cigaret denně	1	1,3%	1	1,0%

Zdroj: Vlastní zpracování

5.1.5 Užívání alkoholu

Z Tab. 9 vyplývá, dle screeningového dotazníku CAGE, že je u 7 studentů (4,0 %) vysoká míra pravděpodobnosti, že jsou závislí na alkoholu. Dva studenti dosáhli bodového hodnocení 4, jedná se o jednu studentku z FF UK (1,3 %) a o jednoho studenta z FEL ČVUT (1,0 %). U dalších 5 studentů (2,8 %) bylo bodové hodnocení 3, jedná se o jednu ženu a jednoho muže z FF UK (2,5 %) a jednu ženu a dva muže z FEL ČVUT (3,1 %). Dalším 29 studentům (16,4 %) vyšlo dle testu, že je u nich podezření, že by se o závislost mohlo jednat. 55 studentů (31,1 %) dosáhlo skóre 1, což znamená důkaz o ohrožení ze závislosti na alkoholu, jedná se o 22 studentů FF UK (27,9 %) a 33 studentů z FEL ČVUT (33,7 %). Jeden student z FF UK neodpověděl na otázku CAGE dotazníku vůbec.

Tab. 9: Výsledky testu CAGE

	FF UK		FEL ČVUT	
CAGE skóre 4	1	1,3%	1	1,0%
CAGE skóre 3	2	2,5%	3	3,1%
CAGE skóre 2	18	22,8%	11	11,2%
CAGE skóre 1	22	27,9%	33	33,7%

Zdroj: Vlastní zpracování

(zvýrazněná čísla tučně – CAGE skóre 4 a 3)

K opilosti v životě se přiznalo dle Tab. 10 celkem 12 mužů (85,7 %) a 52 žen (78,8 %) z FF UK, což je 80 % všech dotazovaných; z FEL ČVUT možnost ano označilo 68 mužů (82,9 %) a 9 žen (60,0 %), což se rovná 79,4 % z celkového počtu dotazovaných.

Tab. 10: Opilost v životě

opilost v životě	FF UK						FEL ČVUT					
	muž		žena		celkem		muž		žena		celkem	
ano	12	85,7%	52	78,8%	64	80,0%	68	82,9%	9	60,0%	77	79,4%

Zdroj: Vlastní zpracování

5.1.6 Užívání marihuany nebo hašiše

Podle Tab. 11 marihuanu nebo hašiš užilo v posledních 12 měsících 24 respondentů z FF UK (30,4 %), z toho bylo 6 mužů (42,9 %) a 18 žen (27,3 %). 26 respondentů z FEL ČVUT (26,8 %) také označilo svou odpověď ano, jednalo se o 2 ženy (13,3 %) a 24 mužů (28,9 %).

Tab. 11: Užil/a jste marihuanu nebo hašiš v posledních 12 měsících?

	FF UK		FEL ČVUT	
Ne	55	69,6%	71	73,2%
Ano	24	30,4%	26	26,8%

Zdroj: Vlastní zpracování

Tab. 12 se týká situací, které jsou spojené s užíváním marihuany nebo hašiše. Respondenti, kteří odpověděli ano na otázku, zda v posledních 12 měsících užili tuto drogu, dále odpovídali na otázky, které se užívání přímo týkají.

První otázka zjišťovala, zda dotyčný kouřil marihuanu nebo hašiš před polednem, velmi často odpověděl 1 respondent z FF UK (4,3 %); 2 respondenti z FEL ČVUT (7,7 %) odpověděli občas; 1 respondent z FF UK neodpověděl vůbec. Další otázka byla shodná s předchozí, pouze navíc zjišťovala, zda marihuanu nebo hašiš dotyčný kouřil před polednem sám, 1 respondent z FF UK (4,2 %) odpověděl, že velmi často; 1 respondent z FEL ČVUT (3,8 %) občas. Na otázku, zda měl tázaný někdy problém s pamětí v souvislosti s kouřením marihuany či hašiše, odpověděli velmi často 3 respondenti z FEL ČVUT (11,5 %) a 1 respondent z FF UK (4,2 %); odpověď celkem často zvolili 2 respondenti z FEL ČVUT (7,7 %) a 1 z FF UK (4,2 %). Jednomu respondentovi z FEL ČVUT (3,8 %) říkají přátelé nebo členové rodiny velmi často, že by měl snížit potřebu nebo přestat užívat marihuanu nebo hašiš. Odpověď celkem často na tuto otázku označil 1 respondent z FF UK (4,2 %) a ze stejné fakulty odpověděl 1 respondent (4,2 %) občas.

Jeden respondent z FEL ČVUT (3,8 %) celkem často zkoušel snížit potřebu či přestat užívat marihuanu nebo hašiš, ale neúspěšně, jeden respondent z FEL ČVUT (3,8 %) měl občas problémy kvůli užívání marihuany nebo hašiše.

Tab. 12: Dostal/a jste se do některé z následujících situací v posledních 12 měsících?

		FF UK		FEL ČVUT	
kouřil/a jste někdy marihuanu nebo hašiš před polednem?	nikdy	17	73,9%	15	57,7%
	zřídka	5	21,7%	9	34,6%
	občas	0	0,0%	2	7,7%
	celkem často	0	0,0%	0	0,0%
	velmi často	1	4,3%	0	0,0%
kouřil/a jste někdy marihuanu nebo hašiš před polednem, když jste byl/a sám?	nikdy	22	91,7%	23	88,5%
	zřídka	1	4,2%	2	7,7%
	občas	0	0,0%	1	3,8%
	celkem často	0	0,0%	0	0,0%
	velmi často	1	4,2%	0	0,0%
měl/a jste někdy problém s pamětí, když jste kouřil/a marihuanu nebo hašiš?	nikdy	19	79,2%	15	57,7%
	zřídka	1	4,2%	5	19,2%
	občas	2	8,3%	1	3,8%
	celkem často	1	4,2%	2	7,7%
	velmi často	1	4,2%	3	11,5%
řekli vám někdy vaši přátelé nebo členové rodiny, že byste měl/a snížit potřebu nebo přestat užívat marihuana nebo hašiš?	nikdy	21	87,5%	23	88,5%
	zřídka	1	4,2%	2	7,7%
	občas	1	4,2%	0	0,0%
	celkem často	1	4,2%	0	0,0%
	velmi často	0	0,0%	1	3,8%
zkusil/a jste někdy snížit potřebu nebo přestat užívat marihuana nebo hašiš, ale neúspěšně?	nikdy	24	100,0%	23	88,5%
	zřídka	0	0,0%	2	7,7%
	občas	0	0,0%	0	0,0%
	celkem často	0	0,0%	1	3,8%
	velmi často	0	0,0%	0	0,0%
měl/a jste někdy problém kvůli vašemu užívání marihuany nebo hašiše (hádky, rvačky, nehody, špatné výsledky ve škole aj.)?	nikdy	23	95,8%	24	92,3%
	zřídka	1	4,2%	1	3,8%
	občas	0	0,0%	1	3,8%
	celkem často	0	0,0%	0	0,0%
	velmi často	0	0,0%	0	0,0%

Zdroj: Vlastní zpracování

(zvýrazněná čísla tučně – velmi často; celkem často; občas)

Pomocí předchozích otázek došlo k vyhodnocení dotazníku CAST (Tab. 13), která zobrazuje, že se vysoké riziko závislosti na marihuaně nebo hašiši objevuje v 1 případě na FF UK (4,2 %) a ve 2 případech na FEL ČVUT (7,7 %). Nízké riziko závislosti je pak u 5 studentů na FF UK (20,8 %) a 6 studentů na FEL ČVUT (23,1 %).

Tab. 13: Výsledky testu CAST

závislost	FF UK		FEL ČVUT	
bez rizika závislosti	18	75,0%	18	69,2%
nízké riziko závislosti	5	20,8%	6	23,1%
vysoké riziko závislosti	1	4,2%	2	7,7%

Zdroj: Vlastní zpracování

(*zvýrazněná čísla tučně – vysoké riziko závislosti*)

5.1.7 Zkušenosti s dalšími návykovými látkami

Tab. 14 zobrazuje užívání dalších návykových látek v posledním měsíci mimo tabák, alkohol a marihuanu. Na tyto otázky bohužel neodpověděli všichni dotázaní. Celkem 9 respondentů (5,2 %) – 3 z FF UK (3,8 %) a 6 z FEL ČVUT (6,4 %) užilo lék na uklidnění či spaní bez doporučení lékaře za poslední měsíc. Na tuto otázku neodpověděl 1 respondent z FF UK a 4 respondenti FEL ČVUT. Následující otázka se týkala LSD nebo jiných halucinogenů, zde 1 respondent z každé fakulty označil svou odpověď ano – FF UK (1,3 %); FEL ČVUT (1,1 %). Na tuto a následující zbylé otázky neodpověděli 3 respondenti z FEL ČVUT a 1 z FF UK. Halucinogenní houby za poslední měsíc užil 1 respondent z FEL ČVUT (1,1 %); k užití extáze se přiznal 1 respondent z FF UK (1,3 %) a 2 respondenti z FEL ČVUT (2,1 %); anabolické steroidy nebo prostředky dopingů užil 1 respondent z FEL ČVUT (1,1 %); alkohol spolu s léky užili 4 respondenti z FF UK (5,1 %) a 6 respondentů z FEL ČVUT (6,3 %); léky proti bolesti užilo 26 respondentů z FF UK (33,3 %) a 23 respondentů z FEL ČVUT (24,2 %); drogy užívané injekčně v posledních třiceti dnech neužil nikdo; nové syntetické drogy užili dva respondenti z FEL ČVUT (2,1 %).

Tab. 14: Užíval/a jste někdy některé z uvedených látek v posledních 30 dnech?

	FF UK		FEL ČVUT	
léky na uklidnění nebo spaní (bez doporučení lékaře)	3	3,8%	6	6,4%
LSD nebo jiný halucinogen	1	1,3%	1	1,1%
halucinogenní houby (lysohlávky)	0	0,0%	1	1,1%
MDMA – Extáze	1	1,3%	2	2,1%
GHB (tekutá extáze)	0	0,0%	0	0,0%
anabolické steroidy nebo prostředky dopingů	0	0,0%	1	1,1%
alkohol spolu s léky	4	5,1%	6	6,3%
léky proti bolesti	26	33,3%	23	24,2%
drogy užívané injekčně	0	0,0%	0	0,0%
nové syntetické drogy	0	0,0%	2	2,1%

Zdroj: Vlastní zpracování

Tab. 14 zjišťující užívání návykových látek v posledním měsíci nezobrazuje u respondentů žádné užití drog prostřednictvím injekční stříkačky, při dotázání se, zda dané látky užívali někdy v životě, odpověděl 1 respondent z každé fakulty – FF UK (1,3 %); FEL ČVUT (1,1 %), že drogy injekčně někdy v životě užíval (tučně zvýraznění v Tab. 15).

Tab. 15: Užíval/a jste někdy některé z uvedených látek někdy v životě?

	FF UK		FEL ČVUT	
léky na uklidnění nebo spaní (bez doporučení lékaře)	13	16,5%	14	14,9%
LSD nebo jiný halucinogen	6	7,6%	5	5,3%
halucinogenní houby (lysohlávky)	3	3,8%	7	7,4%
MDMA – Extáze	7	8,9%	7	7,4%
GHB (tekutá extáze)	0	0,0%	0	0,0%
anabolické steroidy nebo prostředky dopingů	0	0,0%	2	2,1%
alkohol spolu s léky	28	35,4%	25	26,3%
léky proti bolesti	56	71,8%	62	65,3%
drogy užívané injekčně	1	1,3%	1	1,1%
nové syntetické drogy	2	2,5%	3	3,2%

Zdroj: Vlastní zpracování

(zvýrazněná čísla tučně – drogy užívané injekčně)

5.2 Rozdíly v prevalenci závislostního chování na internetu a užívání návykových látek

Z Tab. 16, kde jsou výsledky dotazníku dle Griffithse a EIUS dotazníku dle Škařupové, lze vyčíst rozdíl ve výsledcích, které se týkají závislostního chování na internetu. Na FF UK je dle Griffithse pouze jediná respondentka, u které je podezření ze závislostního chování na internetu – jedná se o 1,3 % z celkového počtu dotazovaných žen na dané fakultě. Oproti tomu na FEL ČVUT jsou 3 respondenti, kteří jsou tímto závislostním chováním ohroženi, jde o 3,1 % z celkového počtu respondentů mužského pohlaví na této fakultě, ve všech třech případech se tedy jedná o muže na rozdíl od jedné ženy z FF UK.

Výsledky dotazníku EIUS dle Škařupové vyobrazují studenty bez rizika a studenty s vyšším rizikem vzniku závislostního chování na internetu. Vyšší riziko se týká celkem 15 studentů (8,4 %), z toho v osmi případech se jedná o studentky, v tomto případě studentky ve všech případech na fakultě FF UK, což je 12,1 % z celkového počtu dotazovaných žen této fakulty. Zbýlých sedm případů (7,1 %), u nichž je vyšší riziko závislostního chování na internetu, se vyskytuje na FEL ČVUT, konkrétně jde o 6 mužů, což je 7,2 % ze všech mužů a 1 ženu, což je 6,7 % ze všech žen na této fakultě.

Velké rozdíly byly zjištěny u dotyčných respondentů při dotazování v oblasti hraní her o peníze prostřednictvím online světa v posledním roce (Tab. 6: *Jak často (pokud vůbec) jste hrál/a v posledních 12 měsících o peníze prostřednictvím „online světa“?*). Zde ani jeden respondent z FF UK neuvádí zkušenost s těmito hrami. Oproti tomu na FEL ČVUT má s tímto hazardním hraním 14 studentů (14,3 %) zkušenosti (1 respondent hrál v posledním roce 6 nebo vícekrát týdně – 1,0 %; 2 respondenti 2-4krát měsíčně – 2,0 %; 11 respondentů jednou za měsíc nebo méně často – 11,2 %).

Dle výsledků CAGE skóre (Tab. 9) zjišťující problémy s alkoholem je o jednoho respondenta, u kterého je vysoká míra pravděpodobnosti, že je závislý na alkoholu, na FEL ČVUT více (skóre 3); na FF UK získalo 18 studentů (22,8 %) dle dotazníku CAGE skóre 2, což je o 7 více než na FEL ČVUT (11,3 %), toto značí podezření, že by se o závislost mohlo jednat; dalších 55 studentů (31,1 %) dosáhlo skóre 1, a to znamená ohrožení závislostí na alkoholu, jde o 33 studentů z FEL ČVUT (33,7 %), což je o 11 studentů více

než na FF UK (27,9 %). Při dotazování se na opilost v životě převládá na FF UK počet žen (52 z 64) a na FEL ČVUT počet mužů (68 ze 77), kteří se v minulosti opili. To ale lze připisat rozdílu ve složení studentů na obou oborech (Tab. 10: *Opilost v životě*).

Čtyřicet studentů na FF UK (30,4 %) odpovědělo, že užili v posledním roce marihuanu nebo hašiš, z toho u jednoho studenta (4,2 %) je dle dotazníku CAST vysoké riziko závislosti, u 5 studentů (20,8 %) nízké riziko závislosti. Na FEL ČVUT označilo odpověď ano na otázku, zda v posledním roce užili marihuanu nebo hašiš 26 studentů (26,8 %), tedy o dva více, z toho u 2 studentů (7,7 %) je vysoké riziko závislosti a u 6 studentů (23,1 %) nízké riziko závislosti (Tab. 13: *Výsledky testu CAST*).

V užívání dalších návykových látek v posledních třiceti dnech se studenti obou dvou fakult liší v užívání léků na uklidnění nebo spaní bez doporučení lékaře, na FF UK užili 3 studenti (3,8 %) a na FEL ČVUT užilo 6 studentů (6,4 %); extázi užil 1 student z FF UK (1,3 %) a 2 studenti z FEL ČVUT (2,1 %); alkohol spolu s léky 4 studenti z FF UK (5,1 %) a 6 studentů z FEL ČVUT (6,3 %); léky proti bolesti užilo 26 studentů z FF UK (33,3 %) a 23 studentů z FEL ČVUT (24,2 %); nové syntetické drogy neužil žádný student z FF UK a užili je 2 studenti (2,1 %) z FEL ČVUT (Tab. 14). Další otázka zjišťovala užívání dalších návykových látek někdy v životě, zde nejsou žádné velké rozdíly, obě fakulty se však liší v užívání anabolických steroidů nebo prostředků dopingů, kde dva respondenti z FEL ČVUT (2,1 %) tyto látky někdy v životě užili, kdežto z FF UK žádný.

5.3 Souvislosti mezi závislostním chováním na internetu a užíváním návykových látek

Dle dotazníku dle Griffithse (Tab. 3), jak jsem již uvedla výše, nebylo prokázáno u žádného respondenta závislostní chování na internetu, ale pouze podezření z tohoto závislostního chování a to u 3 respondentů na FEL ČVUT (3,1 %) a u 1 respondentky na FF UK (1,3 %). Dotazník EIUS dle Škařupové (Tab. 4) projevil větší množství respondentů ohrožených závislostním chováním na internetu – celkem o 8 studentů z FF UK (10,0 %) a 7 studentů z FEL ČVUT (7,1 %) jsou ohroženi tímto závislostním chováním. Celkový počet studentů ohrožených touto závislostí je tedy 15 (8,4 %), z toho se v šesti případech jedná o muže (6,2 %) a v devíti o ženy (11,1 %). Pro přehlednost zde

uvádím ještě tabulku, kde jsou shrnuty výsledky dotazníku dle Griffithse i EIUS dotazníku dle Škařupové (Tab. 16).

Tab. 16: Dotazník dle Griffithse a EIUS dotazník dle Škařupové

		dle Griffithse		EIUS	
		bez závislosti	podezření	bez rizika	vyšší riziko
celkem	celkem	174 (97,8%)	4 (2,2%)	163 (91,6%)	15 (8,4%)
	muž	94 (96,9%)	3 (3,1%)	91 (93,8%)	6 (6,2%)
	žena	80 (98,8%)	1 (1,2%)	72 (88,9%)	9 (11,1%)
FF UK	celkem	79 (98,8%)	1 (1,3%)	72 (90,0%)	8 (10,0%)
	muž	14 (100,0%)	0 (0,0%)	14 (100,0%)	0 (0,0%)
	žena	65 (98,5%)	1 (1,5%)	58 (87,9%)	8 (12,1%)
FEL ČVUT	celkem	95 (96,9%)	3 (3,1%)	91 (92,9%)	7 (7,1%)
	muž	80 (96,4%)	3 (3,6%)	77 (92,8%)	6 (7,2%)
	žena	15 (100,0%)	0 (0,0%)	14 (93,3%)	1 (6,7%)

Zdroj: Vlastní zpracování

(*zvýrazněná čísla tučně – studenti s podezřením ze závislostního chování na internetu dle Griffithse/studenti s vyšším rizikem závislostního chování na internetu dle EIUS dle Škařupové*)

Následující Tab. 17 srovnává prevalenci užívání vybraných návykových látek a souvisejícího rizikového chování v celoživotním, ročním a měsíčním horizontu mezi studenty s nižší a vyšší mírou rizika nadměrného používání internetu nebo hraní her (podle EIUS dle Škařupové). Statisticky významné rozdíly v prevalenci (chí-kvadrát, $p < 0,05$) jsou zvýrazněny tučně – v případě všech těchto rozdílů je mezi ohroženými studenty větší podíl těch se zkušeností s drogami či vykazujících sledované rizikové chování.

Respondenti ohrožení závislostním chováním na internetu udávají zkušenosti s návykovými látkami v těchto oblastech: Léky proti bolesti užilo někdy v životě 93,3 % z nich a v posledním měsíci 33,3 %; drogy užitě injekčně vyzkoušelo někdy v životě 6,7 % ze všech ohrožených respondentů; nové syntetické drogy někdy v životě zkusilo 13,3 %; extázi někdy v životě užilo 22,2 % ze všech ohrožených žen a 12,5 % ohrožených studentů z FF UK v posledním roce; léky proti bolesti užili v posledním roce všichni ohrožení z FEL ČVUT a všichni ohrožení muži; 12,5 % ohrožených studentů z FF UK a 11,1 % všech žen někdy v životě zkusilo drogy injekčně; nové syntetické drogy zkusilo někdy v životě 22,2 % žen a 25 % ohrožených respondentů z FF UK; opilost přiznává za poslední měsíc 33,3 % žen ohrožených ze závislostního chování na internetu.

Tab. 17: Souvislosti užívání návykových látek a rizika nadměrného užívání internetu

		celý soubor		fakulta				pohlaví			
				FF UK		FEL ČVUT		muž		žena	
		OK	ohrožený	OK	ohrožený	OK	ohrožený	OK	ohrožený	OK	ohrožený
v životě	alkohol	96,3 %	100,0 %	95,8 %	100,0 %	96,7 %	100,0 %	98,9 %	100,0 %	93,0 %	100,0 %
	opilost	78,4 %	93,3 %	79,2 %	87,5 %	77,8 %	100,0 %	82,2 %	100,0 %	73,6 %	88,9 %
	léky na uklidnění nebo spaní (bez doporučení lékaře)	15,2 %	20,0 %	15,5 %	25,0 %	14,9 %	14,3 %	14,0 %	16,7 %	16,7 %	22,2 %
	LSD nebo jiný halucinogen	6,3 %	6,7 %	7,0 %	12,5 %	5,7 %	0,0 %	8,0 %	0,0 %	4,2 %	11,1 %
	halucinogenní houby (lysohlávky)	6,3 %	0,0 %	4,2 %	0,0 %	8,0 %	0,0 %	9,2 %	0,0 %	2,8 %	0,0 %
	MDMA – extáze	7,5 %	13,3 %	7,0 %	25,0 %	8,0 %	0,0 %	10,3 %	0,0 %	4,2 %	22,2 %
	GHB (tekutá extáze)	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
	anabolické steroidy nebo prostředky dopingů	1,3 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	2,3 %	0,0 %	2,3 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
	alkohol spolu s léky	30,2 %	33,3 %	35,2 %	37,5 %	26,1 %	28,6 %	24,1 %	33,3 %	37,5 %	33,3 %
	léky proti bolesti	65,8 %	93,3 %	70,0 %	87,5 %	62,5 %	100,0 %	59,8 %	100,0 %	73,2 %	88,9 %
	drogy užívané injekčně	0,6 %	6,7 %	0,0 %	12,5 %	1,1 %	0,0 %	1,1 %	0,0 %	0,0 %	11,1 %
	nové syntetické drogy	1,9 %	13,3 %	0,0 %	25,0 %	3,4 %	0,0 %	1,1 %	0,0 %	2,8 %	22,2 %
v posledních 12 měsících	alkohol	95,0 %	100,0 %	94,4 %	100,0 %	95,6 %	100,0 %	96,7 %	100,0 %	93,0 %	100,0 %
	opilost	50,3 %	66,7 %	44,4 %	75,0 %	55,1 %	57,1 %	60,7 %	66,7 %	37,5 %	66,7 %
	léky na uklidnění nebo spaní (bez doporučení lékaře)	8,9 %	6,7 %	9,9 %	0,0 %	8,0 %	14,3 %	8,1 %	16,7 %	9,7 %	0,0 %
	LSD nebo jiný halucinogen	1,9 %	0,0 %	1,4 %	0,0 %	2,3 %	0,0 %	2,3 %	0,0 %	1,4 %	0,0 %
	halucinogenní houby (lysohlávky)	1,3 %	0,0 %	1,4 %	0,0 %	1,1 %	0,0 %	1,1 %	0,0 %	1,4 %	0,0 %
	MDMA – extáze	2,5 %	6,7 %	0,0 %	12,5 %	4,5 %	0,0 %	2,3 %	0,0 %	2,8 %	11,1 %
	GHB (tekutá extáze)	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
	anabolické steroidy nebo prostředky dopingů	0,6 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	1,1 %	0,0 %	1,1 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
	alkohol spolu s léky	10,1 %	13,3 %	7,0 %	0,0 %	12,5 %	28,6 %	10,3 %	33,3 %	9,7 %	0,0 %
	léky proti bolesti	46,2 %	80,0 %	52,9 %	87,5 %	40,9 %	71,4 %	36,8 %	66,7 %	57,7 %	88,9 %
	drogy užívané injekčně	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
	nové syntetické drogy	1,3 %	6,7 %	0,0 %	12,5 %	2,3 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	2,8 %	11,1 %

v posledních 30 dnech	alkohol	88,9 %	86,7 %	87,5 %	87,5 %	90,0 %	85,7 %	92,2 %	83,3 %	84,7 %	88,9 %
	opilost	19,3 %	26,7 %	15,3 %	37,5 %	22,5 %	14,3 %	27,0 %	16,7 %	9,7 %	33,3 %
	cigarety	24,1 %	40,0 %	28,2 %	50,0 %	20,9 %	28,6 %	20,9 %	33,3 %	28,2 %	44,4 %
	léky na uklidnění nebo spaní (bez doporučení lékaře)	5,7 %	0,0 %	4,2 %	0,0 %	6,9 %	0,0 %	5,8 %	0,0 %	5,6 %	0,0 %
	LSD nebo jiný halucinogen	1,3 %	0,0 %	1,4 %	0,0 %	1,1 %	0,0 %	1,1 %	0,0 %	1,4 %	0,0 %
	halucinogenní houby (lysohlávky)	0,6 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	1,1 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	1,4 %	0,0 %
	MDMA – extáze	1,3 %	6,7 %	0,0 %	12,5 %	2,3 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	2,8 %	11,1 %
	GHB (tekutá extáze)	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
	anabolické steroidy nebo prostředky dopingů	0,6 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	1,1 %	0,0 %	1,1 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
	alkohol spolu s léky	5,7 %	6,7 %	5,6 %	0,0 %	5,7 %	14,3 %	4,6 %	16,7 %	6,9 %	0,0 %
	léky proti bolesti	27,8 %	33,3 %	32,9 %	37,5 %	23,9 %	28,6 %	17,2 %	16,7 %	40,8 %	44,4 %
	drogy užívané injekčně	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
	nové syntetické drogy	1,3 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	2,3 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	2,8 %	0,0 %

Zdroj: Vlastní zpracování

5.4 Shrnutí výsledků výzkumu

První výzkumná otázka zjišťovala prevalenci závislostního chování na internetu a užívání návykových látek u vybraných studentů. Výsledky prevalence jsou podrobně popsány v kapitole 5 Výsledky výzkumu, já se zde pokusím shrnout výsledky, které byly pro splnění cíle této práce nějak významné. Dotazník dle Griffithse neprokázal u dotazovaných respondentů žádnou závislost na internetu, ale celkem u 4 studentů (2,2 %) z celkového počtu 178 studentů bylo zjištěno ohrožení závislostním chováním na internetu. Jednalo se o 3 muže z ČVUT (3,1 %) a 1 ženu z UK (1,3 %). EIUS dotazník dle Škařupové zjistil u 15 studentů (8,4 %) ohrožení ze závislosti na internetu – 7 studentů z FEL ČVUT (7,1 %) – 6 mužů a 1 žena; 8 studentů z FF UK (10 %), ve všech případech se jednalo o ženy.

V oblasti hraní online počítačových her, vyjádřilo 6 studentů (3,4 %) subjektivní názor, že tráví příliš mnoho času hraním těchto her – 5 respondentů z FEL ČVUT (5,1 %); 1 respondent z FF UK (1,3 %); 3 studenti (1,7 %) mají špatnou náladu, když nemohou hrát hry – 2 z FEL ČVUT (2,0 %); 1 z FF UK (1,3 %); 5 studentů (2,8 %) absolutně souhlasí s tím, že jim rodiče říkají, že tráví moc času hraním her – 4 z FEL ČVUT (4,1 %); 1 z FF UK (1,3 %).

Hazardních online her se 1 student z FEL ČVUT (1,0 %) účastní 6 nebo vícekrát týdně; 2 studenti (2,0 %) 2-4 krát měsíčně a 11 studentů (11,2 %) jednou za měsíc nebo méně často. Ve všech případech se jedná o studenty FEL ČVUT.

Mohly by se zdát alarmující výsledky testu CAGE, který zjišťoval ohrožení či závislost na alkoholu, u 7 studentů (3,9 %) je vysoká míra pravděpodobnosti, že jsou závislí na alkoholu – 4 z FEL ČVUT (4,1 %); 3 z FF UK (3,8 %); 55 studentů (30,9 %) je dle výsledků ohroženo závislostí na alkoholu – 33 z FEL ČVUT (33,7 %); 22 z FF UK (27,9 %); u 29 studentů (16,3 %) je podezření, že by se o závislost na alkoholu mohlo jednat – 11 z FEL ČVUT (11,2 %); 18 z FF UK (22,8 %).

Výsledky testu CAST zaměřeného na užívání marihuany a hašiše přinesly zjištění o vysokém riziku závislosti u 2 respondentů na FEL ČVUT (7,7 %) a 1 respondenta na FF UK (4,2 %).

Zkoumání zkušeností s dalšími návykovými látkami v posledním měsíci přinesly tyto výsledky – 9 studentů (5,1 %) za poslední měsíc užilo léky na uklidnění nebo spaní bez doporučení lékaře – 6 z FEL ČVUT (6,4 %); 3 z FF UK (3,8 %); 2 studenti (1,1 %) LSD nebo jiný halucinogen – jeden student z každé fakulty (FEL ČVUT 1,1 %; FF UK 1,3 %); halucinogenní houby užil 1 respondent z FEL ČVUT (1,1 %); extázi 3 studenti (1,7 %) – 2 z FEL ČVUT (2,1 %); 1 z FF UK (1,3 %); nové syntetické drogy – 2 studenti z FEL ČVUT (2,1 %). Za poslední měsíc neužil žádný student drogy injekčně, při dotazování, zda tyto drogy někdo užil někdy v životě, odpověděl jeden student z každé fakulty ano (FEL ČVUT 1,1 %; FF UK 1,3 %).

Druhá výzkumná otázka se zaměřovala na rozdíly v prevalenci závislostního chování na internetu a užívání návykových látek u vybraných oborů. Velké rozdíly zjištěny nebyly, v případě závislostního chování na internetu se jednalo pouze o drobné rozdíly – dle Griffithse 3 respondenti z FEL ČVUT (3,1 %) a 1 z FF UK (1,3 %) jsou ohroženi touto závislostí; dle Škařupové je ohroženo 7 respondentů z FEL ČVUT (7,1 %) a 8 respondentů z FF UK (10 %). Rozdíl je tedy opravdu nepatrný a vždy se jednotlivé fakulty liší pouze o jednoho respondenta. V prvním případě dle Griffithse převažuje počet ohrožených na ČVUT, kdežto v druhém případě dle Škařupové na UK.

Drobné rozdíly dále přinesly výsledky CAGE testu, kde byla zjištěna vysoká míra pravděpodobnosti, že by se o závislost na alkoholu mohlo jednat, zde bylo o jednoho studenta na FEL ČVUT více – 4 z ČVUT (4,1 %); 3 z FF UK (3,8 %).

Při dotazování se na opilost v životě převládá na FEL ČVUT počet mužů (68 ze 77 – 88,3 %) a na FF UK počet žen (52 z 64 – 81,3 %), kteří se v minulosti opili. To ale lze připsat rozdílu ve složení studentů na obou oborech.

Na FEL ČVUT dle dotazníku CAST došlo ke zjištění, že u 2 respondentů (7,7 %) je vysoké riziko závislosti na marihuaně nebo hašiši; o jednoho respondenta méně je tomu tak na FF UK (4,2 %).

Na FF UK užilo více respondentů za poslední měsíc léky proti bolesti – celkem 26 respondentů (33,3 %), na FEL ČVUT o 3 méně (24,2 %). Na FEL ČVUT bylo více uživatelů léků na uklidnění nebo spaní bez doporučení lékaře – 6 respondentů (6,4 %), na FF UK o 3 méně (3,8 %); dále alkoholu spolu s léky – 6 respondentů z FEL ČVUT (6,3 %) a 4 z FF UK (5,1 %); extázi 2 respondenti na FEL ČVUT (2,1 %) a 1 na FF UK (1,3 %), nové syntetické drogy užili za poslední měsíc 2 respondenti na FEL ČVUT (2,1 %) a žádný na FF UK.

Rozdíly byly zjištěny u otázky, která se týkala hraní her o peníze prostřednictvím online světa, zde má zkušenost s tímto hraním 14 studentů z FEL ČVUT (14,3 %), kdežto na FF UK žádný.

Poslední výzkumnou otázkou bylo zjištěno, že mezi studenty, kteří jsou ohroženi závislostním chováním na internetu, je větší podíl studentů se zkušenostmi s drogami (*Tab. 17: Souvislosti užívání návykových látek a rizika nadměrného užívání internetu*). Já zde uvádím pouze statisticky významné výsledky. Co se návykových látek týče, jedná se především o léky proti bolesti (při dotazování se, zda někdy v životě užili tyto léky, všichni ohrožení studenti závislostním chováním na internetu na ČVUT odpověděli ano; na otázku zda léky proti bolesti užili v posledním měsíci, označilo svou odpověď ano 33,3 % studentů z celkového počtu ohrožených závislostním chováním na internetu); další souvislosti lze vidět u drog užitých injekčně (12,5 % z dotazovaných na FF UK ohrožených závislostí na internetu někdy v životě vyzkoušelo drogy užít injekčně); dále zkušenost s novými syntetickými drogami (někdy v životě je vyzkoušelo 25 % dotazovaných na FF UK; v posledním roce 12,5 % na FF UK); MDMA – extáze (12,5 % dotazovaných na FF UK v posledním roce, totéž v posledním měsíci).

6 DISKUZE

Spousta jedinců až do doby ukončení středního stupně vzdělání žije doma s rodiči, prvním okamžikem opuštění domova pak bývá nástup na vysokou školu. To přináší mnoho změn v jejich životě, vyžaduje to schopnost postarat se sám o sebe, navázat nové sociální vztahy, potřebu vyrovnání se se stresem, který se pojí se samotným studiem (Beard & Wolf, 2001).

Kvantitativní výzkum této práce se zabýval zjišťováním prevalence závislostních návyků právě u vysokoškolské populace. Zjišťoval frekvenci používání internetu v různých oblastech, ať už se to týkalo hraní online počítačových her, navštěvování sociálních sítí, hraní her za účelem finančního zisku, vyhledávání informací či nakupování online. Byly zjišťovány také subjektivní názory respondentů, které se týkaly právě frekvence jejich přítomnosti online a tím, zda jim to ať už v rodině či při studiu způsobuje nějaké obtíže. Odpovědi na tuto oblast zjišťoval dotazník dle Griffithse (Šmahel et al., 2009, 2012) a dotazník dle Škařupové (Škařupová et al., 2015; Griffiths, 2000), který vycházel právě z dotazníku dle Griffithse. V další části výzkumu byly zjišťovány zkušenosti v oblasti pití alkoholu, kouření tabákových výrobků, marihuany či hašiše a zkušenosti s léky a nelegálními návykovými látkami v posledním měsíci, roce či někdy v životě.

Dotazník diplomové práce byl tedy sestaven celkem ze 4 standardizovaných dotazníků, mimo výše uvedeného dotazníku dle Griffithse a z toho sestaveného dotazníku dle Škařupové dále obsahoval vybrané otázky z Evropské školní studie o alkoholu a jiných drogách (Chomynová, 2014), CAGE test (Ewing, 1984) a CAST test (Legleye et al., 2012). Celkem bylo vyhodnoceno 178 dotazníků z dvou vysokých škol – 80 (44,9 %) z FF UK a 98 (55,1 %) z FEL ČVUT. Některé dotazníky nebyly zcela kompletní. Celkem jednadvaceti dotazníkům chyběly části nebo celé odpovědi. Většinou se to týkalo jedné až dvou otázek. Ve dvou případech chybělo více odpovědí, a to konkrétně na 4 otázky. Toto se týkalo studenta z 2. ročníku FEL ČVUT a studentky z 1. ročníku FF UK.

Výzkumný soubor tedy tvořilo 178 studentů, z toho bylo 80 studentů humanitního oboru (44,9 %) a 98 studentů oboru technického (55,1 %). Studie se celkem zúčastnilo 81 žen (45,5 %) a 97 mužů (54,5 %) ve věku od 18 do 27 let. Průměrný věk byl 20,9 let. Výsledky bylo zjištěno, že závislostním chováním na internetu netrpí nikdo, pouze se potvrdilo ohrožení tímto závislostním chováním. Tyto výsledky přinesl dotazník dle Griffithse

(celkem 4 studenti – 2,2 %; 3 studenti ČVUT – 3,1 %; 1 student UK – 1,3 %) a dotazník dle Škařupové (15 studentů – 8,4 %; 7 studentů ČVUT – 7,1 %; 8 studentů UK – 10 %). V případě dotazníku dle Griffithse se jedná o 3 muže a 1 ženu, výsledky dotazníku dle Škařupové bylo zjištěno 6 mužů a 9 žen ohrožených závislostním chováním na internetu.

Jeden z prvních výzkumů zabývajících se problematikou internetu provedla Youngová (1996). Bylo shledáno, že z celkového počtu 596 respondentů je 396 (66,4 %) jedinců závislých na internetu. Tento výzkum však nebyl zaměřen cíleně na konkrétní věkovou kategorii, a tak výzkumný soubor tvořili jedinci různého věku. Důvodem této studie bylo nalezení vhodného výzkumného nástroje testující tuto problematiku oblast, k tomu sloužily hodnotící kritéria závislosti dle Youngové. Z 396 závislých respondentů bylo 239 žen (60,4 %) v průměrném věku 43 let a 157 mužů (39,7 %) v průměrném věku 29 let.

Podobný výzkum tomu mému provedla Nenadálová (2015) ve své bakalářské práci, kdy zkoumala závislost na internetu u VŠ studentů na Fakultě architektury ČVUT. Výzkumný vzorek činil 100 studentů bakalářských 1. ročníků ve věku od 18 do 23 let a výsledky potvrdily závislost na internetu u 8 studentů (8 %). V této studii však bylo použito jiných kritérií hodnocení závislosti, konkrétně se jednalo o dotazník CIAS – Chen Internet Addiction Scale (Ko et al., 2005). Grunová (2012) svůj výzkum také zaměřila na studenty VŠ. Ve své studii provedené na Fakultě humanitních studií Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně zjistila závislost na internetu u 40 studentů (35,7 %) z celkového počtu 112 respondentů. Tito studenti internet využívají ať už ke studiu za účelem vyhledávání informací, tak ve svém volném čase, když se chtějí odreagovat.

Zajímavé jsou také výzkumy, které jsou zaměřené na různé věkové kategorie a jsou tak důkazem o tom, že se problematika online závislostí týká všech, včetně dětí, a většího okruhu lidí, a to bez ohledu na úroveň vzdělání. Dobrým příkladem výzkumu z českého prostředí jsou studie Šubrtové (2012) a Řezníčkové (2013). Ve studii, které se zúčastnilo 324 žáků základních škol ve věku 10-15 let, zjišťovala Šubrtová u dotyčných ohrožení závislostní na internetu, ta se potvrdila celkem u 36 respondentů (11,1 %); dále studenti středního stupně vzdělání, kterých se týkal výzkum Řezníčkové (2013), celkem se jejího výzkumu zúčastnilo 164 studentů z odborných učilišť, středních škol, gymnázií a základních škol. Byla zjištěna závislost na internetu u 8 % respondentů z odborných

učilišť, 16 % u respondentů středních škol, 11 % u respondentů gymnázia a 23 % u respondentů ze základních škol.

Další oblastí, kterou jsem se v diplomové práci zabývala, byla prevalence užívání návykových látek a souvislosti s internetovou závislostí. Jedinci studující vysokou školu si ve většině případů při škole hledají brigádu či práci, a začínají tak být ekonomicky nezávislí na svých rodičích. To může vést k pocitu samostatnosti a uspokojení dotyčného, v dalším případě může být práce zdrojem stresu a napětí, který je pak například kompenzován únikem do virtuálního světa. Velké procento z těchto studentů začíná také experimentovat s drogami ve snaze zbavit se napětí a zvládnou tak nově vzniklé situace. Může se to pojit i s tím, že se uzavrou do sebe a s okolím začnou komunikovat převážně za pomoci online světa (Holden, 2010; Caplan, 2003).

U jedinců, u kterých bylo v této diplomové práci shledáno ohrožení závislostním chováním na internetu, byly také v několika případech zjištěny zkušenosti právě s návykovými látkami. Konkrétně se jednalo o 33,3 % jedinců, kteří za poslední měsíc užili léky proti bolesti, 12,5 % jedinců někdy v životě vyzkoušeli drogy užít injekčně, 25 % z nich vyzkoušelo někdy v životě nové syntetické drogy a 12,4 % vyzkoušelo extázi v posledním měsíci. Dekker (2012) svým výzkumem došel k výsledku, že z 5 % respondentů závislých na internetu a z 15 % respondentů ohrožených závislostním chováním na internetu má 13 % zkušenosti s návykovou látkou a z toho 7 % z nich uvádí zneužívání návykové látky během posledního měsíce. V případě jeho výzkumu se však jednalo o výzkumný vzorek 1 221 respondentů ve věku od 14 do 19 let, což sice není příliš srovnatelné s počtem respondentů v této práci, výzkumný záměr obou prací byl však podobný.

Má práce vznikla také za účelem zjistit, zda se objevují odlišnosti v problémech spojených s trávením času online u studentů rozdílného zaměření (byl vybrán zástupce humanitního a technického oboru). Toto se nepotvrdilo, studenti obou studijních zaměření vykazovali podobné znaky v oblasti používání internetu, obdobně tomu tak bylo i mezi pohlavími. U žádného studenta z výzkumného souboru nebyla potvrzena závislost na internetu, pouze jeho podezření či ohrožení. Možným vysvětlením může být to, že se jedinci snažili odpovídat tak, aby to bylo sociálně přijatelnější, další variantou je nepříliš vhodná volba otázek pro tuto skupinu respondentů. Například otázky z Evropské školní studie o alkoholu a jiných drogách jsou primárně určeny pro respondenty ve věku 16 let.

Další úvahou může být fakt, že jedinci, kteří by případně byli ohroženější skupinou v oblasti závislosti na internetu, nebyli v době sběru dat přítomni ve škole. To jsou však jen spekulace. Z tohoto výzkumu lze také usuzovat, že i když jedinci tráví spoustu času na internetu ať už jakoukoli činností, nemusí to ještě nutně znamenat, že mají problém se závislostí na internetu. Nepřítomnost rozdílů mezi pohlavími může být způsobena tím, že dnes hrají i ženy hry a tráví na internetu více času než dříve.

Kdyby byl výzkumný soubor větší, pravděpodobně by výsledky přinesly zřetelnější rozdíly mezi jednotlivými obory než tomu tak je nyní. Já si uvědomuji při realizaci výzkumu především rezervu v množství respondentů, kterých bylo pouhých 178 studentů. To není reprezentativní vzorek a nelze tak vzniklé výsledky vztahovat na celou oblast vysokoškolských studentů.

Má práce však může být podnětem pro další výzkumy v oblasti závislostního chování na internetu a s tím spojenými dalšími závislostmi u vysokoškolských studentů, jelikož tato oblast není příliš prozkoumaná a daná populace je v dnešní době aktuálně ohrožená působením moderních technologií a drog. Bylo by však přínosné tuto problematiku zkoumat na větším počtu respondentů.

7 ZÁVĚR

V závěru lze říci, že cíle výzkumu byly pouze částečně naplněny, došlo dle mého názoru k vhodnému výběru dvou odlišných studijních zaměření, u kterých byla zjišťována prevalence závislostního chování na internetu a užívání návykových látek. Výzkumem však nebyly prokázány žádné podstatné rozdíly mezi danými obory či pohlavími ani žádné výrazné souvislosti mezi závislostním chováním na internetu a užíváním návykových látek. To vše bylo pravděpodobně způsobeno malým výzkumným souborem.

Výsledky výzkumu však ukazují, že i přesto, že studenti zkoumaných vysokých škol nejsou přímo závislí na internetu, většina z nich tráví příliš mnoho času online. Jako vhodný způsob řešení by byla určitě edukace o rizicích spojených s internetovým závislostním chováním na vysokých školách v rámci preventivních opatření.

8 SEZNAM ZKRATEK

APA – Americká psychologická asociace

CAGE – Test závislosti na alkoholu

CAST – (Cannabis Abuse Screening Test)

CTU – Czech Technical University

ČVUT – České vysoké učení technické v Praze

DSM-5 – Diagnostický a statistický manuál duševních poruch – 5. revize

EIUS – dotazník zjišťující závislostní chování na internetu (Excessive internet use scale)

ESPAD – Evropské školní studie o alkoholu a jiných drogách

FEL – Fakulta elektrotechnická

FF – Filozofická fakulta

IBM SPSS – program na statistické zpracování dat

MKN-10 – Mezinárodní klasifikace nemocí, 10. revize

SOU – střední odborné učiliště

SŠ – střední škola

Tab. – tabulka

UK – Univerzita Karlova

VŠ – vysoká škola

VUT – Vysoké učení technické

ZŠ – základní škola

9 POUŽITÁ LITERATURA

Allen, J. P., Wilson V. B. (Eds.). (2003). *Assessing Alcohol Problem: A guide for clinicians and researchers*. National Institute on Alcohol Abuse and Alcoholism

American Psychiatric Association. (2013). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders (DSM-5®)*. American Psychiatric Pub.

Arnett, J. J. (2000). Emerging adulthood: A theory of development from the late teens through the twenties. *American Psychologist*, 55 (5), 469.

Beard, K. W., & Wolf, E. M. (2001). Modification in the Proposed Diagnostic Criteria for Internet Addiction. *CyberPsychology & Behavior*, 4(3), 377-383. doi:10.1089/109493101300210286

Benkovič, J. (2007). Novodobé nelátkové závislosti. *Psychiatrie Pro Praxi*, 8(6), 250-253. Retrieved from <http://www.psychiatriepropraxi.cz/artkey/psy-200706-0003.php>

Blinka, L. (2015). Online závislosti: jednání jako droga?; online hry, sex a sociální sítě; diagnostika závislosti na Internetu; prevence a léčba. Praha: Grada.

Caplan, S. E. (2003). Preference for Online Social Interaction: A Theory of Problematic Internet Use and Psychosocial Well-Being. *Communication Research Communic Res*, 30(6), 625-648. doi:10.1177/0093650203257842

Cooper, A., Delmonico, D. L., Burg, R. (2000). Cybersex users, abusers, and compulsives: New findings and implications. *Sexual Addiction & Compulsivity: The Journal of Treatment and Prevention*, 7 (1–2), 5–29.

Dekker, R. (2012, February 13). Internet Addiction Could Be Warning Sign of Substance Use in Teens. *Journal of addiction medicine*. Retrieved June 21, 2017, from: <http://wolterskluwer.com/company/newsroom/news/health/2012/02/internet-addiction-could-be-warning-sign-of-substance-use-in-teens-reports-journal-of-addiction-medicine.htm>

Duchečková, P. (2012). Závislost na Facebooku: Do jaké míry ovlivňuje Facebook náš reálný život a jaká jsou jeho rizika. Diplomová práce. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, Pedagogická fakulta.

Ewing, J. A. (1984). Detecting alcoholism. The CAGE questionnaire. *JAMA: The Journal of the American Medical Association*, 252(14), 1905-1907. doi:10.1001/jama.252.14.1905

Genctanirim Kurt, D. (2015). Suicide Risk in College Students: The Effects of Internet Addiction and Drug Use. *Educational Sciences: Theory and Practice*, 15(4), 841-848.

Giles, G., & Price, R. (2008). Adolescent computer use: Approach, avoidance, and parental control. *Australian Journal of Psychology*, 60, 63-71. doi: 10.1080/00049530701829896

Goldberg, I. (1995). Internet Addiction Disorder. Retrieved June 25, 2016, from: <http://www.urz.uni-heidelberg.de/Netzdienste/anleitung/wwwtips/8/addict.html>

Gong, J., Chen, X., Zeng, J., Li, F., Zhou, D., & Wang, Z. (2009). Adolescent addictive Internet use and drug abuse in Wuhan, China. *Addiction Research & Theory*, 17(3), 291-305.

Griffiths, M. D. (1996). Behavioural addiction: an issue for everybody. *Journal of Workplace Learning*, 8, pp. 19-25.

Griffiths, M. D. (2000). Does internet and computer „addiction“ exist? Some case study evidence. *Cyberpsychology & Behavior*, 3, pp. 211-218.

Griffiths, M. D. (2005). A 'components' model of addiction within a biopsychosocial framework. *Journal of Substance Use*, 10(4), 191-197.

Griffiths, M. D., Kuss, D. J., Demetrovics, Z. (2014). Social Networking Addiction: An overview of preliminary findings. In Rosenberg, K. P., Feder, L. C. (Eds.), *Behavioral Addictions. Criteria, evidence, and treatment*. London: Elsevier.

Grunová, M. (2012). Fenomén závislosti na komunikačních médiích a jeho negativní dopady na vysokoškolské studenty. Bakalářská práce. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta humanitních studií.

Holden, C. (2010). Behavioral Addictions Debut in Proposed DSM-V. *Science*, 327(5968), 935-935. doi:10.1126/science.327.5968.935

Homolková, V., & Taliánová, M. (2012). Riziko dopadu internetových sociálních sítí na životní styl studentů. *Aktuální otázky sociální politiky*, 6, 128.

Chomynová, P. (2014). *Evropská školní studie o alkoholu a jiných drogách (ESPAD): Výsledky průzkumu v České republice v roce 2011*. Praha: Úřad vlády České republiky.

Chomynová, P., Csémy, L., & Mravčík, V. (2016). Evropská školní studie o alkoholu a jiných drogách 2015. *Zaostřeno*, 2016(5), 1-16. Retrieved from <http://www.drogy-info.cz/publikace/zaostreno-na-drogy/>

Jirovský, V. (2007). *Kybernetická kriminalita: nejen o hackingu, crackingu, virech a trojských koních bez tajemství*. Praha: Grada.

Kalina, K. et al. (2008). *Základy klinické adiktologie*. Praha: Grada Publishing.

Ko, C.-H., Yen, C.-F., Yen, C.-N., Yen, J.-Y., Chen, C.-C., Chen, S.-H. (2005). Screening for Internet Addiction: An Empirical Study on Cut-off Points for the Chen Internet Addiction Scale. *The Kaohsiung Journal of Medical Sciences*, 21 (12), 545–551.

Krajíčková, L. (2012). Trávení volného času vysokoškolské mládeže hraním MMOPRG. Bakalářská práce. Brno: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta humanitních studií

Kraut, R., Kiesler, S., Boneva, B., Cummings, J., Helgeson, V., Crawford, A. (2002). Internet paradox revisited. *Journal of social issues*, 58 (1), 49–74.

Legleye, S., Kraus, L., Piontek, D., Phan, O., & Jouanne, C. (2012). Validation of the Cannabis Abuse Screening Test in a sample of cannabis inpatients. *European addiction research*, 18(4), 193-200.

Nenadálová, Š. (2015). Závislost studentů ČVUT na internetu a sociálních sítích. Bakalářská práce. Praha: České vysoké učení technické v Praze, Masarykův ústav vyšších studií.

Qian, L., Yi, H. G., Tian, B. C., Zhang, W., & Zhang, J. B. (2006). Alcohol consumption and drug use among middle school students aged 13-15 in 4 cities of China. *Zhonghua liu xing bing xue za zhi= Zhonghua liuxingbingxue zazhi*, 27(6), 483-487.

Reinecke, L., Tamborini, R., Grizzard, M., Lewis, R., Eden, A., David Bowman, N. (2012). Characterizing mood management as need satisfaction: The effects of intrinsic needs on selective exposure and mood repair. *Journal of Communication*, 62 (3), 437–453.

Řezníčková, E. (2013). Moderní závislosti. Bakalářská práce. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Pedagogická fakulta.

Shaw, M., & Black, D. W. (2008). Internet Addiction. *CNS Drugs*, 22(5), 353-365. doi:10.2165/00023210-200822050-00001

Subrahmanyam, K., & Lin, G. (2007). Adolescents on the net: Internet use and well-being. *Adolescence*, 42(168), 659.

Světová zdravotnická organizace (2009). Mezinárodní klasifikace nemocí a přidružených zdravotních problémů (10. revize). WHO: Ženeva.

Šmahel, D., Vondráčková, P., Blinka, L., & Godoy-Etcheverry, S. (2009b). Comparing Internet addiction in the Czech Republic, Chile and Sweden. In G. Cardoso, A. Cheong, & J. Cole (Eds.), *World Wide Internet: Changing Societies, Economies and Cultures* (pp. 544-582). Macao: University of Macau.

Šmahel, D., Brown, B. B., & Blinka, L. (2012). Associations between online friendship and Internet addiction among adolescents and emerging adults. *Developmental Psychology*, 48(2), 381-388. doi:10.1037/a0027025

Škařupová, K., Ólafsson, K., & Blinka, L. (2015). Excessive internet use and its association with negative experiences: quasi-validation of a short scale in 25 European countries. *Computers in Human Behavior*, 53, 118-123.

Šubrtová, E. (2012). Závislostní chování na internetu v souvislosti se zkušenostmi s návykovými látkami u dětí základních škol v Libereckém kraji. Bakalářská práce. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 1. lékařská fakulta.

Vondráčková, P., Vacek, J., & Košatecká, Z. (2009). Závislostní chování na internetu a jeho léčba. *Česká a slovenská psychiatrie*, 105(6-8), 281-289.

Young, S. K. (1996). Internet addiction: The Emergence of a new clinical disorder [Electronic Version]. *CyberPsychology & Behavior*, 1 (3), pp. 237 – 244. Retrieved June 21, 2017, from: <http://www.chabad4israel.org/tznius4israel/newdisorder.pdf>

Young, K. S. (1998). Internet Addiction: The Emergence of a New Clinical Disorder. *CyberPsychology & Behavior*, 1(3), 237-244. doi:10.1089/cpb.1998.1.237

Young, K. S. (2011). Clinical Assessment of Internet-Addicted Clients. In Young, K. S., de Abreu, C. N. (Eds.), *Internet Addiction. A handbook and guide to evaluation and treatment*, s. 19–34. Hoboken, New Jersey: John Wiley & Sons.

10 PŘÍLOHY

Příloha 1: Seznam tabulek

Příloha 2: Seznam grafů

Příloha 3: Dotazník diplomové práce Prevalence závislostního chování na internetu a užívání návykových látek u vysokoškolských studentů technického a humanitního oboru

10.1 Příloha 1: Seznam tabulek

Tab. 1: Celkový počet studentů a celkový počet respondentů podle oboru a ročníku	31
Tab. 2: Dělení výzkumného souboru dle pohlaví na jednotlivých fakultách	32
Tab. 3: Dotazník dle Griffithse	36
Tab. 4: EIUS dotazník dle Škařupové	36
Tab. 5: Do jaké míry souhlasíte nebo nesouhlasíte s následujícími výroky, které se týkají vašeho hraní počítačových her?	37
Tab. 6: Jak často (pokud vůbec) jste hrál/a v posledních 12 měsících o peníze prostřednictvím „online světa“?	38
Tab. 7: Kouřil/a jste cigarety v posledních 30 dnech?	38
Tab. 8: Jak často a kolik cigaret jste kouřil/a během posledních 30 dní?	39
Tab. 9: Výsledky testu CAGE	39
Tab. 10: Opilost v životě	40
Tab. 11: Užil/a jste marihuanu nebo hašiš v posledních 12 měsících?	40
Tab. 12: Dostal/a jste se do některé z následujících situací v posledních 12 měsících?	41
Tab. 13: Výsledky testu CAST	42
Tab. 14: Užíval/a jste někdy některé z uvedených látek v posledních 30 dnech?	43
Tab. 15: Užíval/a jste někdy některé z uvedených látek někdy v životě?	43
Tab. 16: Dotazník dle Griffithse a EIUS dotazník dle Škařupové	46
Tab. 17: Souvislosti užívání návykových látek a rizika nadměrného užívání internetu	47

10.2 Příloha 2: Seznam grafů

Graf 1: Rozdělení respondentů FF UK dle věku a pohlaví	32
Graf 2: Rozdělení respondentů FEL ČVUT dle věku a pohlaví	33

10.3 Příloha 3: Dotazník diplomové práce

Tento dotazník slouží jako podklad pro výzkum studie s názvem Prevalence závislostního chování na internetu a užívání návykových látek u vysokoškolských studentů technického a humanitního oboru v rámci diplomové práce Bc. Sabiny Kropáčkové, obor Adiktologie 1.LF UK. Výzkum je dobrovolný a anonymní. Vedoucí práce: Mgr. Jaroslav Vacek (vacek@adiktologie.cz)

- 1. Pohlaví** **2. Věk** **3. Fakulta** **4. Obor** **5. Ročník**
- 1 ☐ muž (doplň číslicí) 1 ☐ FF UK 1 ☐ Psychologie (doplň číslicí)
- 2 ☐ žena _____ 2 ☐ FEL ČVUT 2 ☐ Kybernetika a robotika _____

6. Které dny (pokud vůbec) jste byl/a připojena “online” (na počítači, tabletu, smartphonu, konzoli nebo jiném elektronickém zařízení) v POSLEDNÍCH 7 DNECH? Počítejte všechny druhy internetových aktivit. (Označte všechny možnosti, které se na Vás vztahují.)

☐ Žádný ☐ Pondělí ☐ Úterý ☐ Středa ☐ Čtvrtek ☐ Pátek ☐ Sobota ☐ Neděle

7. V průběhu POSLEDNÍCH 7 DNÍ, kolik hodin (pokud vůbec) jste průměrně byl/a “online” (na počítači, tabletu, smartphonu, konzoli nebo jiném elektronickém zařízení) v běžný VŠEDNÍ DEN a o VÍKENDU? Počítejte všechny druhy internetových aktivit. (Označte jednu možnost v každém řádku.)

	Ani jednu	Půl hodiny nebo méně	Asi 1 hodinu	Asi 2-3 hodiny	Asi 4-5 hodin	6 hodin nebo více
a) Všední den	☐	☐	☐	☐	☐	☐
b) Víkendový den (pátek – neděle)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	1	2	3	4	5	6

8. V průběhu POSLEDNÍCH 7 DNÍ, kolik dní (pokud vůbec) jste průměrně byl/a “online”?
(Označte jeden rámeček v každém řádku.)

	Žádný	1 den	2 dny	3 dny	4 dny	5 dní	6 dní	7 dní
a) Na sociálních sítích (komunikace s ostatními přes Facebook, Twitter, Skype, WhatsApp atd.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
b) Hraním online počítačových her (bojových, strategických, stříleček, např. World of Warcraft)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
c) Hraním her, kde můžete vyhrát peníze	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
d) Čtením, surfováním, vyhledáváním informací atd.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
e) Stahováním muziky, videí, filmů atd.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	1	2	3	4	5	6	7	8

9. Jak často (pokud vůbec) jste hrál v POSLEDNÍCH 12 MĚSÍCÍCH o peníze prostřednictvím „online světa“?

- 1 ☐ V posledním roce jsem nehrál/a
 2 ☐ Jednou za měsíc nebo méně často
 3 ☐ 2–4krát měsíčně
 4 ☐ 2–3krát týdně
 5 ☐ 4–5krát týdně
 6 ☐ 6 nebo vícekrát týdně

10. Kolik hodin (pokud vůbec) jste PRŮMĚRNĚ byl/a “online” za den v POSLEDNÍCH 30 DNECH? (Označte jeden rámeček v každém řádku.)

	Ani jednu	Půl hodiny nebo méně	Asi 1 hodinu	Asi 2-3 hodiny	Asi 4-5 hodin	6 hodin nebo více
a) Na sociálních sítích (komunikace s ostatními přes Facebook, Twitter, Skype, WhatsApp atd.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
b) Hraním online počítačových her (bojových, strategických, stříleček, např. World of Warcraft)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
c) Hraním her, kde můžete vyhrát peníze	☐	☐	☐	☐	☐	☐
d) Čtením, surfováním, vyhledáváním informací atd.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
e) Stahováním muziky, videí, filmů atd.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
f) Vyhledáváním, nákupem a prodejem her, knížek, apod. (Ebay, Aukro)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	1	2	3	4	5	6

11. Do jaké míry souhlasíte nebo nesouhlasíte s následujícími výroky týkajícími se vás a vašeho času stráveného “online” na sociálních sítích (komunikace s ostatními přes internet např. WhatsApp, Twitter, Facebook, Skype atd.)? (Označte jeden rámeček v každém řádku.)

	Absolutně souhlasím	Spíše souhlasím	Ani tak, ani tak	Spíše nesouhlasím	Absolutně nesouhlasím
a) Myslím, že trávím moc času „online“ na sociálních sítích	☐	☐	☐	☐	☐
b) Mám špatnou náladu, když nemohu být „online“ na soc. sítích	☐	☐	☐	☐	☐
c) Rodiče mi říkají, že trávím moc času „online“ na soc. sítích	☐	☐	☐	☐	☐
	1	2	3	4	5

12. Do jaké míry souhlasíte nebo nesouhlasíte s následujícími výroky týkajícími se vašeho hraní počítačových her na počítači, tabletu, konzoli, smartphonu nebo jiných elektronických zařízeních? (Označte jeden rámeček v každém řádku.)

	Absolutně souhlasím	Spíše souhlasím	Ani tak, ani tak	Spíše nesouhlasím	Absolutně nesouhlasím
a) Myslím, že trávím moc času hraním her	☐	☐	☐	☐	☐
b) Mám špatnou náladu, když nemohu hrát hry	☐	☐	☐	☐	☐
c) Rodiče mi říkají, že trávím moc času hraním her	☐	☐	☐	☐	☐
	1	2	3	4	5

13. Zažíváš někdy v souvislosti se svým hraním či pobytem na internetu následující věci?

	Nikdy	Výjimečně	Často	Velmi často
a) Zanedbáváš někdy své potřeby (např. jídlo či spánek) kvůli internetu či hraní her?	☐	☐	☐	☐
b) Představuješ si, že jsi na internetu nebo hraješ hry, i když to zrovna neděláš?	☐	☐	☐	☐
c) Cítíš se neklidný/á, mrzutý/á nebo podrážděný/á, když nemůžeš být na internetu nebo hrát hry?	☐	☐	☐	☐
d) Cítíš se veselejší a šťastnější, když se dostaneš do hry nebo spustíš internet?	☐	☐	☐	☐
e) Máš pocit, že na internetu nebo ve hře trávíš stále více času?	☐	☐	☐	☐
f) Přistihneš se, že zůstáváš na internetu nebo ve hře, i když tě to už vlastně nebaví?	☐	☐	☐	☐
g) Hádáš se někdy se svými blízkými (rodina, přátelé, partner/ka) kvůli času, který trávíš na internetu nebo ve hře?	☐	☐	☐	☐
h) Strádá tvoje rodina, přátelé, práce či zájmy kvůli času, který trávíš hraním nebo online?	☐	☐	☐	☐
i) Pokusil/a jsi se někdy neúspěšně omezit čas, který trávíš na internetu nebo ve hře?	☐	☐	☐	☐
j) Stává se ti, že jsi byl/a na internetu nebo ve hře výrazně déle, než jsi původně zamýšlel/a?	☐	☐	☐	☐
	1	2	3	4

14. Jak často (pokud vůbec) jste pil/a nějaký alkoholický nápoj? (Označte jeden rámeček v každém řádku.)

	Nikdy	1-2 krát	3-5 krát	6-9 krát	10-19 krát	20-39 krát	40 nebo vícekrát
a) V životě	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
b) Během posledních 12 měsíců	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

c) Během posledních 30 dnů	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	1	2	3	4	5	6	7

15. Kolikrát (pokud vůbec) jste byl/a opilý/á tak, že jste měl/a problémy s chůzí, s mluvením, zvracel/a nebo si nepamatoval/a, co se stalo? (Označte jeden rámeček v každém řádku.)

	Nikdy	1-2 krát	3-5 krát	6-9 krát	10-19 krát	20-39 krát	40 nebo vícekrát
a) V životě	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
b) Během posledních 12 měsíců	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
c) Během posledních 30 dnů	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	1	2	3	4	5	6	7

16. Mějte na mysli POSLEDNÍCH 30 DNÍ. Kolikrát (pokud vůbec) jste vypil/a pět nebo více sklenic alkoholu za sebou (to znamená při jedné příležitosti)? ("Sklenice alkoholu" odpovídá 1 velkému pivu (0,5 l), 1 sklenici vína (2 dcl), 1 lahvi cideru (0,5 l), 1 lahvi nebo plechovce alkopops (0,33 l) nebo 1 velkému panáku destilátu (4 cl).

1 ☐ Ani jednou

4 ☐ 3-5krát

2 ☐ Jednou

5 ☐ 6-9krát

3 ☐ Dvakrát

6 ☐ 10 a vícekrát

17. Na následující otázky, týkající se konzumace alkohol odpovzte podle pravdy ano/ne:

	Ano	Ne
a) Cítil/a jste někdy potřebu své pití snížit?	☐	☐
b) Jsou lidé ve vašem okolí podráždění a kritizují vaše pití?	☐	☐
c) Měl/a jste někdy kvůli pití špatné pocity nebo pocity viny?	☐	☐
d) Pil/a jste někdy alkohol ihned po ránu, abyste se uklidnil nebo se zbavil kocoviny?	☐	☐
	1	2

18. Jak často a kolik cigaret jste kouřil/a během POSLEDNÍCH 30 DNÍ?

1 ☐ Vůbec nekouřil/a

2 ☐ Méně než 1 cigaretu za týden

3 ☐ Kouřil/a, ale ne denně

4 ☐ 1-5 cigaret denně

5 ☐ 6-10 cigaret denně

6 ☐ 11-20 cigaret denně

7 ☐ Více než 20 cigaret denně

19. Užil/a jste marihuanu nebo hašiš v POSLEDNÍCH 12 MĚSÍCÍCH? (Označte jednu odpověď v každém řádku.)

1 ☐ Ne

2 ☐ Ano – Pokud jste zvolil/a možnost ano, uveďte, zda jste se dostal/a do některé z následujících situací v posledních 12 měsících?

	Nikdy	Zřídka	Občas	Celkem často	Velmi často
a) Kouřil/a jste někdy marihuanu nebo hašiš před polednem?	☐	☐	☐	☐	☐
b) Kouřil/a jste někdy marihuanu nebo hašiš před polednem, když jste byl/a sám?	☐	☐	☐	☐	☐
c) Měl/a jste někdy problém s pamětí, když jste kouřil/a marihuanu nebo hašiš?	☐	☐	☐	☐	☐
d) Řekli vám někdy vaši přátelé nebo členové rodiny, že byste měl/a snížit potřebu nebo přestat užívat marihuana nebo hašiš?	☐	☐	☐	☐	☐
e) Zkusil/a jste někdy snížit potřebu nebo přestat užívat marihuana nebo hašiš, ale neúspěšně?	☐	☐	☐	☐	☐
f) Měl/a jste někdy problém kvůli vašemu užívání marihuany nebo hašišu (hádky, rvačky, nehody, špatné výsledky ve škole aj.)?	☐	☐	☐	☐	☐
	1	2	3	4	5

20. Užíval/a jste někdy některé z uvedených látek? (Označte jeden rámeček v každém řádku.)

	Ne	Ano, během posl. 30 dnů	Ano, během posl. 12 měsíců	Ano, někdy v životě
a) Léky na uklidnění nebo spaní (bez doporučení lékaře)	☐	☐	☐	☐
b) LSD nebo jiný halucinogen	☐	☐	☐	☐
c) Halucinogenní houby (lysohlávky)	☐	☐	☐	☐
d) MDMA – Extáze	☐	☐	☐	☐
e) GHB (tekutá extáze)	☐	☐	☐	☐
f) Anabolické steroidy nebo prostředky dopingů	☐	☐	☐	☐
g) Alkohol spolu s léky	☐	☐	☐	☐
h) Léky proti bolesti	☐	☐	☐	☐
ch) Drogy užívané injekčně	☐	☐	☐	☐
i) Nové syntetické drogy	☐	☐	☐	☐
	1	2	3	4

**Univerzita Karlova, 1. lékařská fakulta
Kateřinská 32, Praha 2**

**Prohlášení zájemce o nahlédnutí
do závěrečné práce absolventa studijního programu
uskutečňovaného na 1. lékařské fakultě Univerzity Karlovy v Praze**

Jsem si vědom/a, že závěrečná práce je autorským dílem a že informace získané nahlédnutím do zpřístupněné závěrečné práce nemohou být použity k výdělečným účelům, ani nemohou být vydávány za studijní, vědeckou nebo jinou tvůrčí činnost jiné osoby než autora.

Byl/a jsem seznámen/a se skutečností, že si mohu pořizovat výpisy, opisy nebo kopie závěrečné práce, jsem však povinen/a s nimi nakládat jako s autorským dílem a zachovávat pravidla uvedená v předchozím odstavci.

Příjmení, jméno (hůlkovým písmem)	Číslo dokladu totožnosti vypůjčitele (např. OP, cestovní pas)	Signatura závěrečné práce	Datum	Podpis

